

TRUMP DÖNEMİ TRANSATLANTİK İLİŞKİLERİ

Şinasi Tek ¹

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 06.06.2022

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 24.06.2022

Atıf/©: Tek, Ş. (2022), Trump Dönemi Transatlantik İlişkileri, Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies,2(1),13-38

Özet

ABD Başkanı Donald Trump'ın 2016 Seçimlerinde yürüttüğü seçim kampanyasında, "Önce Amerika" sloganıyla ve Amerika halkının huzuru ve refahını düşüneceği fikri ile ortaya çıkması, dış politikada farklı bir yöntem uygulayacağını sinyali vermiştir. Trump'ın seçimlerden zaferle çıkmasının ardından, kadrolardaki belirsizlikler, sürekli ve ani değişiklikler, tek taraflı ve sadece Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Amerikan halkının çıkarlarını düşünen kararlar alması, hiç beklenmeyen zamanlarda sürpriz kararlar vermesi ve kararları, Amerika'nın kurumlarında tartışılmadan uygulamaya koyması dikkat çekicidir. Her şeyden önemlisi de Trump'ın bu kararları kamuoyuna ve dünyaya twitter aracılığıyla duyurması, twitter diplomasisi uygulaması, Amerikan geleneksel dış politikasından uzak, verilen kararlarını tartışmalı bir zemine çekmiştir. Bütün bunlar yaşanırken Avrupa devletleri ve tüm dünya devletleri bu belirsizlikler çerçevesinde tedirgin olmuştur. Trump, Transatlantik ilişkiler ve tüm dünya devletleri ile ilişkilerinde sorunlar yaşamaya başlamıştır. ABD Başkanı Trump'ın göreve gelir gelmez birçok uluslararası anlaşmalardan çekilmeye başlaması ve NATO, BM gibi uluslararası kuruluşları sorgulamaya açması, Avrupa, Rusya, Çin ve tüm dünya ülkeleri tarafından kaygıyla izlenmesine neden olmuştur. Joe Biden'in seçimleri kazanması bütün dünyada olumlu bir havanın esmesine neden olmuş, tüm dünya devletleri ve Avrupa devletleri ile ılımlı ilişkilerin oluşacağı, Transatlantik ilişkilerde Trump döneminde oluşan olumsuzlukların kısa zamanda toparlanarak ilişkilerin eski rayına gireceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ABD, NATO, Donald Trump, Avrupa, Transatlantik İlişkiler.

JEL Kodları: F50, F51, F52.

TRUMP ERA TRANSATLANTIC RELATIONS

Citation/©: Tek, Ş. (2022), Trump Era Transatlantic Relations, *Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies*, 2(1),13-38

Abstract

The emergence of US President Donald Trump with the slogan "America First" and the idea that he would consider the peace and welfare of the American people in the 2016 Election campaign, signaled that he would adopt a different method in foreign policy. After Trump's victory in the elections, uncertainties in the cadres, constant and sudden changes, taking decisions that are unilateral and considering only the interests of the United States of America and the American people, making surprising decisions at unexpected times and putting the decisions into practice without discussing in the American institutions. Most importantly, Trump's announcement of these decisions to the public and to the world via Twitter, and the practice of twitter diplomacy, took the decisions taken away from the American traditional foreign policy to a controversial ground. While all these were happening, European states and all world states were uneasy within the framework of these uncertainties. Trump started to have issues with Transatlantic relations and relations with all world states. As soon as US President Trump took the control, he started to withdraw from many international agreements and opened queries to international organizations such as NATO and the UN, causing him to be watched with concern by Europe, Russia, China and all other countries of the world. Joe Biden's victory in the elections caused a positive atmosphere, it is thought that mild relations with all world states and European states will be established, and the negativities in transatlantic relations that occurred during the Trump period will recover in a short time and the relations will return to their old track.

Keywords: USA, NATO, Donald Trump, Europe, Transatlantic Relations.

JEL Codes: F50, F51, F52.

¹ Siyaset Bilimi & Uluslararası İlişkiler YL, Mühendis, Danışman, Bilirkişi, Maptek Mühendislik Ltd., A Artı Planlama Ltd., sinasitek.tr@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8372-5570>.

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri'nin 45. Başkanı olarak seçilen Donald Trump'ın, maliyetlerini üstlenmek istemediği uluslararası kuruluşlardan ayrılmak istemesi, öngörülemeyen tutum ve davranışlarda bulunması, Avrupa ülkelerini rahatsız etmiş ve Transatlantik ilişkilerin de zarar görmeye başlamasına neden olmuştur. Başkan Trump'ın, seçim kampanyalarında “*America first*” yani “*Önce Amerika*” sloganıyla ortaya çıkması, Amerika halkını ve Amerikan çıkarlarını düşünen bir politika izleyeceğinin sinyallerini vermişti. Amerikan halkının huzuru ve refahının her şeyden önce geldiği, milliyetçilik duygularının kabardığı bir dönemi işaret ediyordu. Trump'ın seçimlerden zaferle çıkması ile bu durum Trump'ın her politikasında kendini göstermiştir. Trump'ın başkanlık koltuğuna oturmasından itibaren Kongre ile arasında sorunlar çıkmıştır. Kongre'nin Trump karşıtı bir tavır alması sonucunda, bu durumu kendi lehine kullanan Trump, tek başına aldığı kararlar ve başkanlık kararnameleri ile ülkeyi yönetme eğilimi göstermeye başlamıştır.

ABD Başkanı Trump'ın göreve başlaması ile kadrolarındaki belirsizlikler, kadrolardaki sürekli ve ani değişikliklerin oluşması, tek taraflı ve sürpriz kararlar alması, Trump döneminin Amerikan iç siyasetinde ve Amerikan dış politikasında kaygıyla izlenmesine neden olmuştur. Trump, Amerikan geleneksel dış politikasından uzak tavır göstermiş, Amerikan dış politika ve diplomasi geleneğine aykırı bir şekilde kişisel ilişkiler kurmuş ve ülkelerin devlet başkanları ile direkt temas kurmuştur. Trump, ne yapacağı önceden kestirilemeyen bir lider olarak kendini göstermiştir. Trump'ın liderler ile görüşmelerinde, tam olarak ne anlama geldiği belli olmayan, açık ve net ifadeler kullanmaması, liderlerin şaşkınlık içinde karşılamalarına neden olmuştur. Amerika, daima büyük ve dünyanın lideri olduğunu bütün dünya ülkelerine ve liderlerine hissettirmeye çalışmış, diplomatik dil ile bağdaşmayan, içerisinde aşağılama içeriklerinin olduğu twitter paylaşımları, twitter diplomasisi ile dış politikayı sürdürmeyi tercih etmiştir. ABD Başkanı Donald Trump'ın bu tutumu tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi, Rusya, Çin, Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde şaşkınlık ve tedirginlikle karşılanmasına yol açmıştır.

ABD Başkanı Trump, göreve başlamasından itibaren çok taraflılıktan kaçınarak Amerika'ya ekonomik yük olan birçok anlaşmadan ve ortaklıklardan çekilme kararı almıştır. Trump'ın çekildiği anlaşmalardan bazıları, “*Paris İklim Anlaşması*”, Amerika'nın Asya ülkeleri ile yaptığı ticaret anlaşması “*Trans-Pasifik Ortaklığı*”, “*Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi*” gibi uluslararası anlaşmalar ve ortaklıklardır.

ABD Başkanı Trump'ın maliyetlerinin çoğunluğunun ABD tarafından karşılanan NATO'yu sorgulamaya açması, Almanya'da bulunan Amerikan askeri birliklerini ve askeri varlığını geri çekme kararı alması, Avrupa Birliği ülkelerine gümrük vergileri getirmesi gibi ticari, askeri ve güvenlik konularında meydana gelen anlaşmazlıklar sonucunda siyasi krizler çıkmış ve karşılıklı güven sorunu oluşturmuştur. İkinci Dünya Savaşından bu yana süre gelen Transatlantik ittifak ilişkileri, Trump'ın söylemleri ile Avrupa ile ABD arasında ilişkileri bozmuş ve Transatlantik ittifak zarar görmüştür.

NATO'nun Soğuk Savaş sonrası, Doğu Avrupa, Balkanlar ve Baltıklar bölgelerine doğru, yani eski Sovyetler Birliği kontrolündeki ülkelere doğru genişlemesi sürecinde Rusya'nın çevrelendiği algısına kapılarak Doğu Avrupa ve Baltıklarda sert politikalar uygulamaya başlamasına neden olmuştur. Rusya'nın Ukrayna müdahalesi ve Kırım'ın ilhakı ile Avrupa güvenliği sorunu ortaya çıkmıştır. Tüm bu gelişmeler, Avrupa'nın Rusya'yı tehdit olarak görmeye başlamasına neden olmuştur.

ABD Başkanı Trump'ın Çin'e odaklanarak Çin'i tehdit olarak görmesi, ABD-Rusya ilişkilerinin iyi bir zeminde gitmesi, Rusya'yı tehlike olarak görmemesi, Orta Doğu'da Suriye ve Libya politikalarındaki

belirsizlikler, Avrupa'nın güvenliğinden endişe duyan Avrupalıları daha çok tedirgin etmiştir. Bu bağlamda AB üyesi devletler arasında, Avrupa güvenliği için Ortak Güvenlik ve Savunma Politikaları geliştirilmesi daha önem kazanmıştır. Bu yönde yapılan girişimler arasında, AB'nin Ortak Dışişleri ve Güvenlik politikası bünyesinde kurulan “Avrupa Savunma Ajansı” (European Defence Agency) kısa adıyla (EDA) olan kurum aktif hale getirilmiştir. Ayrıca, PESCO (Permanant Structured Cooperation) Antlaşması “*Daimî Yapısal İş birliği Savunma Antlaşması*”, AB üyeleri arasında iş birliğini öngören, 23 AB üyesinin imzalaması ile hayata geçirilmiştir. AB bünyesinde Avrupa ordusunu oluşturma çabaları ve savunma konularında iş birlikleri olsa da Transatlantik ittifakın ve NATO'nun önemi, NATO'nun Avrupa güvenliğine katkısı ve NATO'nun yaşatılması gerektiği daima dile getirilmiştir.

ABD'nin yeni Başkanı Joe Biden'ın seçimleri kazanması ile tüm dünya ülkelerinde esen olumlu havanın Transatlantik ilişkilere de olumlu yansımaları, Trump döneminde kaybedilen ilişkilerin yeniden inşa edileceği beklentisini getirmiştir.

Bu çalışmada, Trump dönemi Transatlantik ilişkiler incelenmiştir. Trump dönemine ait bilimsel makale, dergi ve gazetelerde yayınlanan makaleler taranmış, Trump yönetiminin 2017 yılında hazırladığı “*Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*” incelenmiş ve Trump yönetiminin *Dış Politika* anlayışı ele alınmıştır. Trump döneminde Transatlantik dünyanın zorlukları, ABD ile ittifak üyesi ülkelerin ilişkileri, NATO ile olan ilişkiler ve karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. Trump döneminde Transatlantik ittifakta meydana gelen kırılmalar ile Avrupa Birliğinin kendi ordusunu oluşturma çabaları ele alınmıştır. İngiltere'nin Brexit sürecinde AB'den ayrılması ve Brexit'in Avrupa'ya etkileri incelenmiştir.

1. TRUMP YÖNETİMİNİN DIŞ POLİTİKA ANLAYIŞI

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump, Cumhuriyetçi parti geleneğinin bir parçası olarak bilinen “*America First*” yani “*Önce Amerika*” sloganıyla seçim kampanyasını başlatmıştır. Bu sloganla Amerika halkının huzuru ve refahı için, öncelikle Amerikan çıkarlarının dikkate alınacağını, dış politika stratejisi dahil politika yapımının amacının öncelikle Amerikan halkının çıkarlarının maksimize edilmesi olacağı söyleniyordu. Trump'ın “*Önce Amerika*” sloganının, izolasyoncu bir tutum içine girmeyi kastetmediği de kısa sürede anlaşıldı. ABD Başkanı, Amerikan hegemonyasını dünyada artırmayı hedefleyen, her şeyi kendinde hak gören bir tutum içine girmiştir. Amerika'nın hegemonya hakkının diğer ülkelere koruma ve kollama bedeli olarak alınması için ekonomik saldırganlığa bile başvuracak bir ABD yönetimi ortaya çıkmıştır (Kardaş, 2018). ABD Başkanı Trump güçlü liderlik profili sergilemektedir. Bu nedenle Trump mevcut kurumlardaki bürokrasiyle çalışmak istememiş, daha rahat çalışabileceği kendi ekibiyle çalışmak istemiştir. Fakat Trump'ın ekibinin yetersiz kalması, güvenlik ve dış politika konularında tecrübeli insanlardan oluşmaması, etkili bir güvenlik ve dış politika üretmelerini engellemiştir (Kardaş, 2018). Başkan Trump'ın ekibini oluşturma aşamasında çalışmak istediği bakanlar ve uzman bürokratların atamalarını gerçekleştirememesi, Kongreden onay alamaması, kısa süreli politikalar üretmesine yol açmıştır. Trump'ın milli güvenlik ve dış politikada mevcut bürokratların dışında kendi güvendiği kişiler ile çalışmak istemesi, fakat, Kongreden onay alamaması bir dizi sorunları beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla Trump, az sayıda güvendiği personel ile dar bir çerçevede dış politika yapımını sürdürmek zorunda kalmıştır. Trump yönetiminde oluşan bu belirsizlikler, iç ve dış politikada da bir bütünlük ve sürekliliğin sağlanmasının önüne geçmiştir. Bu gelişmeler sonrasında Trump'ın günlük politikalarla ülkeyi yönetmeye başlaması, kısa süreli söylem ve eylem değişikliklerinde bulunması, kısa aralıklarla birbirine zıt konuşmalar yapması, kafa karışıklığını

ve belirsizlikleri artırmıştır (Kardaş, 2018). Bu belirsizlikler bütün dünyanın ve Transatlantik müttefiklerin kaygılanmasına neden olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında uluslararası birçok kurum ve anlaşma, ABD liderliğinde gerçekleştirilmiştir. ABD, dünya ticaretinin serbest bir şekilde yapıldığı liberal ekonomik sistemi oluşturmuş ve bu sistemin özgürce uygulanabilmesi için uzun yıllar çalışmıştır. Bütün dünya ülkelerini de bu sistem ile bütünleştirmek için çok mücadele etmiştir. Trump'ın göreve başlamasıyla birlikte ABD'nin kendi eliyle oluşturduğu sistem, ABD'nin kendi içine döneceği ve belirsizliklerden dolayı bu düzenin tehlikeye gireceği endişesiyle bütün dünyada tedirginlikle karşılanmıştır (Oğuz, 2019). Bu tutumdan en çok da ABD ile müttefiklik ilişkileri uzun yıllara dayanan Avrupalılar ve NATO müttefikleri tedirgin olmuştur.

ABD Başkanı Trump, Amerika'ya ekonomik yük olan birçok anlaşmadan ve ortaklıklardan tek taraflı çekilme kararı alarak, bu anlaşmalardan ve ortaklıklardan çekilme kararını bir bir uygulamaya başlamıştır. Bunlardan bazıları, “Paris İklim Anlaşması”, Amerika'nın Asya ülkeleri ile yaptığı ticaret anlaşması olan “*Trans-Pasifik Ortaklığı*”, “*Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi*” gibi uluslararası anlaşmalar ve ortaklıklardır. Ayrıca “*Uluslararası Atom Enerji Kurumunun*” katkıları ve P5+1 ülkelerinin (Nükleer güce sahip 5 ülke olan ABD, İngiltere, Çin, Rusya, Fransa ve Almanya'nın) uzun süren mücadeleleri ve müzakereleri sonucunda imzalanan “*2015 İran Nükleer anlaşmasından*” çok kötü bir anlaşma olduğunu öne sürerek çekilmiştir. ABD'nin Başkan Obama döneminde başkanlık onayı ile imzalanan *2015 İran Nükleer Anlaşması*, ABD Kongresi'nin onayına sunulmamış ve dolayısıyla Kongre tarafından onaylanmadığı için uluslararası anlaşma statüsü kazanmamıştır. Bu nedenle Trump, İran nükleer anlaşmasından başkanlık onayı ile tek taraflı çekilmiştir. ABD Başkanı Trump'ın tek taraflı politikalar içerisinde olması tüm dünya ülkelerini olduğu gibi, Avrupa ülkelerini ve müttefiklerini oldukça rahatsız etmiştir.

ABD dış politika yapım süreci Başkanın kararları ile şekillenmekle birlikte, süreç içerisinde; Başkanın ekibi, Milli Güvenlik Konseyi, Kongre; Senato ve Temsilciler Meclisi, Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı, CIA İstihbarat Teşkilatı, Dış İlişkiler Komitesi ve Kongre'ye bağlı özel komiteler, dış politika yapım sürecinde etkili olmaktadır. Ayrıca, bürokratik sınıf, elitler, lobiler, düşünce kuruluşları, çıkar grupları, sivil toplum kuruluşları, medya ve kamuoyu oluşumları, dış politika yapım sürecinde Başkan ve Kongre'yi etkileyen ve katkı sağlayan gruplar ve kuruluşlar olarak görünmektedir.

ABD Başkanı Donald Trump'ın yönetime gelmesiyle Amerikan dış politikasında önemli değişiklikler olmuştur. Amerikan kurucu ilkeleri, Amerikan değerleri, Amerikan istisnacılığı, Amerika'nın üstünlüğü ilkeleri ile dünyayı kontrol altında tutmuş büyük güç olarak görmekteyiz. Amerikan istisnacılığı ABD kuruluşundan bu yana kendini göstermiştir. Amerika, kendini üstün görmekte, Tanrı tarafından seçilmiş belirli bir misyona sahip olan, özel ve güçlü bir devlet, küresel bir güç olarak görmektedir. ABD Başkanı Trump'ın birinci yılının sonuna doğru Aralık 2017'de yayınlanan “*Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*” nin detaylarını incelemek Trump'ın politikalarını anlamak için faydalı olacaktır.

1.1. Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi

ABD Başkanı Donald Trump'ın birinci yılının sonlarına doğru yayınladığı “*Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*”nde temel olarak “America First” yani “*Önce Amerika*” vurgusu ile ABD'yi yeniden büyük bir devlet yapmayı amaç haline getirdiğini belli etmiştir. Böylece belgenin temel odağı ABD'yi yeniden büyük yapma hedefine dayanmıştır. Amerika'nın çıkarlarının, Amerika'nın değerlerini, Amerikan

halkının yaşam tarzını muhafaza ederek refahının korunması ve Amerika'nın güvenliğinin sağlanması, Amerikan ekonomisinin canlandırılması hedeflenmiştir. Trump, Amerika'nın sınırlarının ve egemenliğinin korunacağı, Amerika'nın gücü ile dünyada barışının sağlanmasını hedefleyen stratejik bir vizyon ortaya koymuştur (Trump, 2017).

Bu belgede ayrıca Trump, Anayasal hukuk düzeninin korunacağı, hak ve özgürlüklerin korunacağı, Amerikan toplumunun kendine güvenen özgürlüğü, kültürlü, inançlı ilkelerle bütünleşmiş, Amerikan kurumlarını koruyarak geleneksel özgürlük içerisinde yaşayan bir ulus inşa edeceğini belirtmiştir (Trump, 2017).

ABD Başkanı Trump Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesi'nde ABD'yi tehdit eden ülkelerin, Rusya'nın ve Çin'in, uzun menzilli füze ve savunma sistemleri ile ABD topraklarını tehdit ettiğini belirtmiştir. Ayrıca Kuzey Kore ve İran'dan gelebilecek füze saldırıları da tehdit olarak görülmüştür. Aynı zamanda demokratik olmayan Kuzey Kore ve İran yönetimlerinin bölgeleri istikrarsız hale getirmesi, İran'ın terör örgütlerine desteğinin bölgelerinde istikrarsızlığa neden olmasıyla Amerika ve müttefiklerini tehdit ettiği belgede belirtilmiştir. Bunların dışında devlet dışı aktörlerin, terör örgütlerinin de Amerikan topraklarını tehdit eder hale geldiği vurgulanmıştır. Kitle imha silahlarının yayılması ve kullanımının artması ile tehditler artmıştır. Kitle imha silahlarına devletlerin kolayca ulaşması, aynı zamanda devlet dışı aktörlerin yani terör örgütlerinin de kolaylıkla ulaşabilmesi ile tehditlerin arttığı belgede vurgulanmıştır. Ayrıca siber saldırılar tehdit olarak görülmüş, devlet ve devlet dışı aktörler tarafından yapılacak siber saldırılara yönelik güvenliğin sağlanmasının önemine değinilmiştir. Tehditler arasında, bio tehditler ve salgın hastalıklar da gösterilmiştir. Bunların yanında sınır güvenliği ve göç politikaları da Amerika'yı, Amerikan halkını tehdit eden unsurlar olarak belirtilmiştir (Trump, 2017).

Trump bu belgede, ABD'nin bu tehditlere karşı yapması gerekenlerin; Amerikan gücünün ve caydırıcılığının artması, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi olarak belirtmiştir. Füze savunma sistemlerinin geliştirileceği, devlet ve devlet dışı aktörlerin, teröristlerin tehditleri sınırlara ulaşmadan yerinde durdurulacağı da belirtilmiştir. Ayrıca teknolojiye ve bilime gerekli yatırımlar yapılarak teknolojik ağlarının korunması ve siber aktörlerin caydırılması ve engellenmesi sağlanarak devlet kurumlarının ve özel şirketlerin zarar görmesinin önüne geçilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Salgın hastalıkların ve bio tehditlerin önlenmesi için sağlık sektörüne gerekli yatırımların ve çalışmaların yapılması gerektiği de vurgulanmıştır. Göçmenlik sisteminin reform edileceği ve sınır güvenliğinin sağlanması ve tehditleri önlemek için önemine vurgu yapılmıştır (Trump, 2017).

Trump'ın 2017 *Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesi'nin* en önemli noktalarını; ekonomik ilişkiler, serbest ticaret ve küresel ekonomik rekabet oluşturmuştur. ABD tarihinde ilk defa *Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesi'nde* ekonomik güvenlik, ulusal güvenlik meselesi olarak görülmüştür. Ayrıca enerji güvenliği ve enerji kaynaklarının önemine dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda Çin'in Amerika ekonomisini tehdit eder bir boyuta geldiği de belirtilmiştir. Amerika'nın ekonomisini, Amerikan iş gücünü ve şirketlerini güçlendireceğini vurgulamıştır. Trump, Amerikan şirketlerinin üretimlerini Amerikan topraklarında yapmalarının teşvik edilmesini sağlayarak, Amerikan ekonomisine ve işgücüne büyük katkılar sunmuş olacağını belgede belirtmiştir. Böylece Amerikan ekonomisinin canlandırılması hedeflenmiştir. Ayrıca belgede ABD'nin teknolojik üstünlüğünün sürdürülmesi, teknolojisinin ve markalarının korunması hedefler arasında yer almıştır (Trump, 2017).

Trump belgede, Amerikan ordusunun dünyanın en güçlü ordusu olduğunu ve en güçlü ordusu olmaya devam edeceğini belirtmiştir. Rakip aktörlerin orduları modernleştikçe, konvansiyonel ve nükleer güçlerini artırdıkça, Amerikan topraklarına oluşacak füzeler geliştirmeleri tehdit olarak görülmüştür. Bu

nedenle Trump, Amerika'nın caydırıcılığının ve üstünlüğünün sağlanması için Amerikan ordusunun modernleştirilerek yeniden yapılandırılacağına vurgu yapmıştır. Böylece Amerikan caydırıcılığını koruyacak ve düşmanlarına karşı gücünü gösterecektir. Amerikan Ordusunun gerektiği zaman savaşılabilecek güç ve kazanımlara sahip olması hedeflenmiştir. Böylelikle Kuzey Kore'nin Amerikan topraklarını tehdit eden nükleer, kimyasal ve biyolojik savaş tehditleri önleneceği, İran'ın nükleer silah yapmasının ve teröre desteğinin engelleneceği belirtilmiştir. Bu önlemlerle Amerikan caydırıcılığının sağlanmasının hedeflendiği belgede belirtmiştir.

Trump, 2017 *Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*'nde Amerikan nüfuzunun geliştirilmesi ve ilerletilmesine vurgu yapmıştır. Amerikan çıkarları ve değerlerini koruyarak Amerika'yı daha güvenli ve mutlu, daha zengin hale getireceğini belirtmiştir. Trump, Amerika'nın ilke ve çıkarlarını korumak için çok taraflı mücadele ve rekabet edeceğini, dünyaya liderlik edeceğini ifade etmiştir. ABD müttefikleriyle iş birliği içerisinde karşılıklı ticaret ilişkilerini sürdürerek ekonomik büyümesini hedeflemiştir.

Trump, *Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*'nde bölgesel stratejileri olarak Avrupa, Orta Doğu, Afrika, Batı Yarımküre, Güneydoğu ve Orta Asya ile ilgili stratejilerine değinmiştir.

Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi'nde Avrupa'nın güçlü ve özgür olması ABD için hayati öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Trump, ABD ile Avrupa'nın demokrasi, insan hakları, bireysel hak ve özgürlük, hukukun üstünlüğü ilkelerinin ortak değerleri olduğunu ifade etmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Atlantik'in her iki yakasında da istikrar ve zenginlik üreten kurumlar oluşturulduğunu ve bu sayede Avrupa'nın dünyanın en zengin bölgelerinden biri haline geldiği ve ABD'nin en önemli ticaret ortakları konumuna geldiği belirtilmiştir. Rusya'nın, ABD ve Avrupa'nın güvenliğini tehdit etmekte ve transatlantik ilişkilerine zarar veren eylemlerde bulunduğu, Gürcistan ve Ukrayna'yı işgal etmesiyle bölgedeki devletlerin egemenliğini tehdit etme isteği içerisinde olduğuna ve bunun için NATO çerçevesinde Rusya'nın engellenmesi ve çevrelenmesi için NATO'nun doğu kanadının caydırıcılığı ve savunmasının güçlendirilmesi gerektiğine değinilmiştir. Trump, ABD'nin NATO ve Transatlantik ittifaka bağlılığının sürdüğünü belirtmekle birlikte ABD'nin kendi savunmadaki harcama sorumluluklarını yerine getirdiği ve NATO müttefiklerinin de sorumluluklarını, yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerektiğini ifade etmiştir (Trump, 2017).

Trump, *Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*'nde Orta Doğu bölgesinde istikrarı bozan devlet ve devlet dışı aktörlerin bulunduğunu, terör örgütlerinin faaliyetlerinin arttığını, İran'ın terörist gruplara destek verdiğini, ABD ve müttefiklerinin çıkarlarını ve enerji akışını tehlikeye attığını belirtmiştir. Bölgenin istikrara kavuşması için bölgedeki terör örgütlerinden temizlenmesi ve İran'ın sınırlandırılması gerektiğinden de bahsedilmiştir.

ABD Başkanı Trump'ın "*Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*" nin detaylarını inceledikten sonra küresel ölçekte faaliyetlere ve yansımalarına bakmak faydalı olacaktır.

ABD'nin küresel bir güç olması, uluslararası arenada faaliyetlerini sürdürmesi, artan maliyetlerinin gün geçtikçe devasa boyutlara ulaşması Amerikan ekonomisine çok büyük yükler getirmiştir. Askeri ve güvenlik harcamalarının artan boyutları artık taşınması zor bir seviyeye gelmesi Amerikan ekonomisinde sorunlar oluşturmaya başlamış, Amerikan ekonomisinde kalıcı sorunlar oluşturmaması için çözüm üretilmesi gerektiği tespiti yapılmıştır (Oğuz, 2019). Amerikan halkının artan bu maliyetleri taşıyamayacağı, her aktörün ve müttefiklerin üzerine düşen sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirmesi ifade edilerek ortaya konulmuştur. ABD'nin liderliğinde oluşturulan uluslararası serbest ticareti, liberal ekonomik sistemi, sorunsuz ve güvenli bir şekilde ABD'nin kontrolünde sürdürmesi öteden bugüne devam etmiştir. Fakat artan maliyetleri üstlenmek istemeyen Trump yönetiminin ticaret

ve birçok alanda farklı bir yol izlemek istemesi, ticaret ve uluslararası politikalarda değişikliğe gidilmesine neden olmuştur. Trump yönetimi politikalarının uygulanmasında müttefiklerine karşı saldırgan ve saygılı olmayan tutumu, müttefiklerde tedirginlikle karşılanmış, Transatlantik ilişkileri sıkıntıya sokmuştur. Trump, bu bağlamda ülkelerin ve aktörlerin sorumluluklarını, yükümlülüklerini yerine getirmesi, kurumlara olan üzerine düşen ödemeleri yapmaları için, tehdit ve zor kullanması, “*öde ya da sonuçlarına katlan*” mantığı ile hareket etmesi, alışlagelmiş uluslararası düzeni altüst etmiştir. Bu durum ABD’nin çok taraflı uyguladığı politikaları zedelemiş, tek taraflı yağmacı bir tutum sergilenmesi eğilimi göstermiştir (Oğuz, 2019).

ABD Başkanı Donald Trump dış politika yapım sürecinde farklı argüman kullanma eğilimi göstermiştir. Bu argümanlardan birisi de etkin bir şekilde “*Twitter kullanması*” olarak ortaya çıkmaktadır. Geleneksel politikacılar ve diplomatların yüz yüze görüşerek diplomasi yürütmeleri insanların davranışlarına göre fikir yürüterek belirli algı ve politikalar oluşturulmaya çalışılan bir dönemden dijital döneme geçilmiştir. Artık dış politika ve uluslararası ilişkilerde karar alıcılar ve politikacılar Twitter ve birçok dijital platformu etkin kullanmaya başlamışlardır. Twitter ve sosyal medyanın diplomatik faaliyetlerde kullanılmaya başlaması, “*Twitter diplomasisi*” kavramını ortaya atmış, diplomatik faaliyetlerde önemli bir yer edinmeye başlamıştır (Ovalı, 2020:24-25). ABD Başkanı Trump *Twitter diplomasisini* etkin kullanan bir politikacı ve ABD Başkanı olarak anılacak, muhtemelen tarihe bu şekilde geçecektir. Trump’ın Twitter’ı etkin bir şekilde kullanması, dış politika yapıcı aktörleri, bürokratları ve kurumları saf dışı etmesi, Amerika’nın geleneksel dış politika diplomasisinin dar bir çerçevede kullanılmasına neden olmuştur. Trump attığı tweet’ler ile birçok ülkeyi veya lideri hedef almakta, ülkelerin devlet başkanları veya liderleri ile doğrudan kişisel diyaloglara girmesi ülkelerde ve liderlerde tedirginlik ve kaygıyla karşılanmasına neden olmuştur. Çünkü Trump’ın attığı tweet’lerde kullandığı üslup ve tutarsızlıklar tedirginlikleri artırmış, ülkelerle olan müttefiklik ilişkilerine ve Transatlantik ilişkilerine zarar vermiştir.

ABD Başkanı Trump, yükümlülüklerini yerine getirmeyen ülkelere karşı cezalandırma politikaları uygulamıştır. Trump yönetiminin her gün farklı bir ülkeyi hedef alarak yaptırım kararları açıklaması ülkeleri, ortaklıkları, Transatlantik ülkelerinde, okyanusun iki yakasında da kaygıyla izlenmesine yol açmıştır. Bu yaptırım kararlarını uyguladıkça ABD doları değer kazanmış, dolar değer kazandıkça Trump kendini başarılı görmeye başlamıştır. Fakat bu durumun uzun sürdürülebilmesi mümkün gözükmemektedir. Trump ve ekibi kontrollü krizler çıkarmakta, bu krizler sayesinde küresel bazda piyasalarda karşılığını toplamaya başlaması ile Trump’ın daha çok cesaretlenmesine ve akıldışı yöntemler kullanmaya başlamasının önünü açmıştır (Güney, 2018). ABD Başkanı Trump ve yönetiminin, çıkarmış olduğu kontrollü krizler ile küresel bazda enerji piyasalarını ellerinde tutmak, enerji piyasalarında üstünlük kazanmak istemişlerdir. Böylelikle dünyanın en güçlü ülkesi, süper güç imajını bütün dünya ülkelerine göstermek istemiş ve enerji piyasasının kontrolünü elinde tutarak, güç tekeli oluşturmaya çalışmıştır. Fakat bu durumu uzun sürdürmesi mümkün olmamıştır.

ABD Başkanı Trump, göreve geldiği günden itibaren NATO ve birçok kurumu maliyetleri yüksek olduğu için eleştirmiştir. NATO harcamalarının çok yüksek boyutlara geldiğini, NATO üye ülkelerinin vadettikleri yükümlülüklerini yerine getirmediklerini, bütün maliyetlerin ABD halkının üzerine yüklendiğini ve artık bunları karşılamak istemediklerini söylemiştir. NATO’nun güvenlik harcamalarına Avrupalı müttefiklerinin ve diğer NATO üyesi ülkelerin de katkıda bulunması gerektiğini dile getirmiştir. Transatlantik ilişkilerin temeli tarafların eşitlik ilkesine dayanmaktadır. Trump yönetimi, bütün aktörlerin eşit şekilde yükümlülüklerini yerine getirmesi, aksi halde ilişkilerin zarar göreceği üzerine odaklanarak uyarılarını her ortamda müttefiklerine iletmiştir. Bununla birlikte Trump yönetiminin Avrupa Birliği (AB) ile ABD arasında imzalanan “*Transatlantik Ticaret ve Yatırım*

Ortaklığı” (TTIP) anlaşmasından çekilmesi kaygıları artırmıştır. *TTIP Anlaşması* ile ABD ve AB arasında serbest ticaretin geliştirilmesi, ticaret hacminin artırılması, gümrük vergilerinin sıfırlanması, kotaların kaldırılması, karşılıklı ticaret ve yatırımların kolaylaştırılması hedeflenmekteydi. Trump yönetiminin Amerika'nın ticari çıkarlarına zarar vereceği gerekçesiyle *TTIP Anlaşmasından* çekilmesi Transatlantik ilişkilerde güven zedelenmesine yol açmıştır (Sokullu, 2019).

ABD Başkanı Trump ve yönetimi, göreve geldiği günden itibaren yapmak istedikleri en önemli konulardan olan, Amerikan caydırıcılığını hiçbir ülkenin veya rakiplerinin test etmeye bile cesaret edemeyeceği bir noktaya getirmeyi hedeflemiştir. Trump yönetimi, ortaya attığı kriz balonları, kontrollü ve suni krizleri kullanarak ideallerine ulaşmak için büyük gayret göstermiştir (Güney, 2018). Bu aşamada Trump'ın en aktif kullandığı argümanlardan bir olan *Twitter diplomasisini* devreye sokarak tweet'ler dizisi oluşturmaktadır. Bu bağlamda bazı ülkelere ve kamuoyuna attığı tweet bir günde ortalama otuz tweet'ten daha fazla olmuştur.

Trump, dünyanın değişik bölgelerinde çıkardığı suni krizler ile ülkeleri birbirine düşman göstererek, ülkelerde güvenlik sorunu oluşturmuştur. Trump, ülkelerde olan bu güvenlik sorununa çözüm oluşturmak için, silah karşılığı güvenlik hizmeti sunarak, isteyen ülkelere bedeli karşılığı bu hizmeti sunacağını belirtmiştir. Trump, krizleri tırmandırmanın ardından, ülkelerin güvenlik açıklarını ortaya koyarak, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Katar gibi körfez ülkelerine, silah, askeri ve güvenlik malzemelerini yüksek fiyattan satarak, ABD silah sanayiinin ve askeri teçhizat malzemeleri üreten küresel aktörlerin iştahını kabartmıştır (Kardaş, 2018). Bu bağlamda hem ülke sanayiinin gelişmesine hem de ülkelere yaptığı baskılarla ABD hegemonyasını ülkeler üzerinde hissettirmiştir.

Trump ve yönetiminin oluşturduğu krizler, ülkelerin tedirginliklerini fırsata çevirmeyi becerebilen küresel sermayenin aktörleri körfez ülkelerine, yani, İsrail, Suudi Arabistan, BAE gibi ülkelere silah ve askeri malzeme satarak silah sanayiini canlandırmayı başarmıştır. Trump, ülkelere verilen gözdağı ve politik destek karşılığında ülkelerin silah ve savunma harcamalarının artmasını sağlamış, böylece kendi ekibinin ve destekçilerinin menfaatlerini artırmıştır. Trump, ülkeleri korkutup sindirmeyi, oluşan belirsizliklerle ülkeleri yönetmeyi, ülkeler ile adeta psikolojik bir savaş oluşturarak ülkelerin ve aktörlerin sesini çıkarmasını engellemiştir. Trump'ın uyguladığı psikolojik savaş, *Soğuk Savaş* yıllarından kalma nükleer silah ve psikolojik savaş tehdidi gibi günümüz özgür dünyasını da tehdit eder hale gelmiştir (Güney, 2018). Bütün bu belirsizlikler ve psikolojik savaş tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Avrupa ve Transatlantik ilişkilerini olumsuz etkilemesine yol açmıştır.

ABD Başkanı Trump görev süresi içerisinde, ABD'nin uyguladığı saldırganlık politikaları ve yaptırım tehditleri ile müttefiklerini ve rakiplerini ayırt etmeden aynı anda hedef alarak sıkıştırma yoluna gitmiş, dolaylı veya direkt yaptırım kararları alma yoluna gitmiştir (Güney, 2018). ABD, Rus doğal gazının Ukrayna ve Balkanlara uğramadan direkt olarak Avrupa'ya getirilmesini planladıkları *Kuzey Akım-2 Projesi* üzerinden, yapımcı firma ve çalışan şirketleri hedef alan yaptırım kararları ile projeyi engellemeyi hedeflemiştir. Avrupa'nın ve Almanya'nın enerji talebini karşılamak ve enerji çeşitliliğini artırmak için, Almanya'nın yoğun desteği ile yapılmasını istediği projede sorunlar çıkarması, projede aktif görev alan Alman şirketleri ve Almanya'nın çıkarına olmayan gelişmeler oluşmasına, çok büyük ekonomik kayıplara uğramasına neden olmuştur. ABD'nin Kongre tarafından çıkarılan CAATSA yaptırımları rakiplerini cezalandırmayı amaçlamaktadır. ABD Kongresinin çıkardığı CAATSA yaptırımları; Rusya, Çin, İran gibi rakiplerini cezalandırmanın yanında dolaylı olarak müttefiklerini de cezalandırmasına neden olmuştur. Bunun gerisinde Trump'ın asıl hedefi, ABD'nin sıvılaştırılmış doğalgazı olan, *Amerikan LNG gazını* Avrupalılara satmak istemesi gelmektedir. Bunu da Rusya'yı cezalandırma üzerinden Avrupa'nın ve müttefiklerinin çıkarlarını dikkate almadan, Amerikan

çıkarlarını ve ekonomisini dikkate alarak yapmaktadır.

Amerikan LNG Gazının nasıl elde edildiğine baktığımızda; *Amerikan LNG Gazı*, son yıllarda gelişen ileri teknoloji ile çıkarılan *Kaya Gazı* (shale Gas) olarak bilinen alternatif bir enerji kaynağıdır (Özalp, 2018). *Amerikan LNG Gazı*, yani *Kaya Gazı*, yeraltında kayalar arasında geniş bir alana yayılmış halde bulunan gazın hidrolik çatlatma yöntemi ile çıkarılmasıdır. *Amerikan LNG Gazı*, Amerikan yüksek teknolojisi ile özellikle 2000'li yıllardan sonra gelişen ileri teknoloji ile 2,5-3 km dikey sondaj ve sonrasında her iki yöne 1-1,5 km yatay sondaj yapılarak çıkarılmaktadır. Hidrolik çatlatma yöntemi, içerisinde kimyasalların bulunduğu tonlarca suyun yüksek basınç ile yerin derinliklerine pompalanması ve kayalarda çatlakların oluşması sağlanmaktadır. Yer altında sıkışan gazın kayalarda oluşan çatlaklardan, yapılan düşey ve yatay sondajlar ile yüzeye çıkması sağlanmaktadır (Sevim, 2014). *Amerika LNG gazı* ile ABD, gaz ihraç eden bir ülke konumuna gelmiştir. *Amerikan LNG gazının* pazara ihtiyacı bulunmaktadır. Trump, *Amerikan LNG Gazını* Avrupa pazarına satmayı hedeflemiştir. *Amerikan LNG gazını* Polonya ve Türkiye başta olmak üzere Avrupa pazarına satarak, pazarını geliştirmeyi hedeflemiştir. Görüldüğü üzere Trump yönetiminin tek taraflı sadece Amerikan çıkarlarını düşünen, müttefiklerini dikkate almayan, ekonomik saldırganlık politikası izlediği açık ve net şekilde fark edilmektedir.

ABD Başkanı Trump'ın kötü bir anlaşma diyerek, *2015 İran Nükleer Anlaşmasından* çekilmesi ve sonrasında İran'a uygulanan yaptırımlardan Avrupalı müttefikler ve Türkiye de olumsuz etkilenmiştir. Avrupalı ülkelerin İran ile 20 milyar Euro'yu aşan ticaret hacmi ve Türkiye'nin İran ile milyarlarca Doları bulan ticaret hacmi, Almanya, Fransa, İngiltere ve Türkiye'nin yatırımları, ticaretleri büyük sekteye uğramış, yatırımlarını bırakarak İran'ı terk etmelerine neden olmuştur. Avrupa'nın enerji çeşitliliğini artırmak ve Rus doğalgazına bağımlılığını azaltmak için önemli bir oranda enerji tedariki sağladığı İran'dan doğalgaz ve petrol alımı minimum seviyelere gerilemiştir. Avrupalı ülkelerin ve şirketlerin İran ile yaptığı ticaret ve yatırım anlaşmaları askıya alınmıştır. Bunun sonunda da kazançlı çıkan ABD olmuş, Avrupalılar ve Türkiye, *Amerikan LNG gazının* alımında ilk sıralarda yer almıştır (Güney, 2018).

Trump yönetiminin bölgesel ve küresel kuruluşlara, NATO ve AB gibi kurumlara yatırım yapmak istemediği, bazı ülkelerle bazı konularda özel ikili ilişkiler, özel ortaklıklar geliştirmeye çalıştığı ve bu yönde çalışmalar sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Trump yönetimi, Rusya ve Çin'i durdurmanın ve dengelemenin yanında Avrupa'yı da tehdit eder hale gelmiştir (Güney, 2020). Trump yönetimi, bölgesel ve küresel anlamda kendinden başka ülkenin güçlenmesine ve gelişmesine izin vermeyen, engelleyen politikalar üretmiştir. Trump, ülkelerin birbiri ile olan ikili ilişkilerine ve ittifak ilişkileri içine girmelerinin önüne geçmeyi hedeflemiş, gerektiğinde ani krizler çıkararak müdahale etmeyi ihmal etmemiştir. Trump yönetimi, Orta Doğu'dan, Avrupa'ya, Rusya'dan Çin'e kadar çeşitli araçları ile ülkelere müdahale etmiş ve baskıcı politikalar kullanarak, *böl ve yönet stratejileri* geliştirmek için üstün çaba sarf etmiştir. Trump, ABD iç siyasetinde ve dış politikada ayrıştırıcı bir dil ve üslup kullanmayı sürdürmüş, belirsizliklerle ve kafa karışıklıklarına yol açan bir döneme imza atmıştır.

ABD Başkanı Trump, görev süresi boyunca, ülke ve dünya gündeminden düşmeyen, dış politikada aldığı kararlar ile birçok ülkenin gündemini meşgul eden, kritik kararları ile ülkeleri kaygı ve endişeye sürükleyen bir başkanlık dönemi geçirmiştir. Trump'ın aldığı en kritik kararlar arasında ilk olarak, başkanlığının ilk günlerinde, 27 Ocak 2017'de, bazı Müslüman olan, İran, Suriye, Libya, Somali, Çad, Yemen gibi ülkelere ve Kuzey Kore'ye vize ve seyahat yasağı getirmesi gelmektedir. Trump'ın aldığı diğer önemli bir karar ise, İsrail'e verdiği koşulsuz desteği olmuştur. Trump'ın İsrail'e verdiği koşulsuz desteği bugüne kadar hiçbir başkan vermemiş, hatta bir önceki Başkan Obama döneminde çok kötü bir

dönem geçiren ABD ile İsrail ilişkileri, Trump döneminde zirveye çıkmış, İsrail'in şımarmasına neden olmuştur. ABD hangi başkan döneminde olursa olsun, Orta Doğu ve Arap dünyasını kontrol etmek için, İsrail ile sıkı müttefik ilişkilerinde olmuştur. Bunun en önemli nedenlerinden birisi, İsrail lobisinin ABD'de çok güçlü olması ve ABD Başkanlık seçimlerinde çok etkili bir rol oynaması gelmektedir. ABD Başkanı Trump'ın aldığı diğer kritik kararlar arasında, *Orta Menzilli Nükleer Kuvvetler Anlaşmasından ayrılması*, Asya ve AB ülkeleri ile yapılan ticaret anlaşmaları gibi anlaşmalardan ayrılmasıdır. Ayrıca Trump, Çin ile ticaret savaşına girmiş, Amerikalı bazı firmaların Çin'deki üretim tesislerini ABD'ye taşımaları konusunda baskıcı bir politika izlemiştir. Ayrıca BM ve NATO gibi uluslararası kuruluşları eleştirilerinin odağına alması Transatlantik ittifakı kaygılandırmıştır.

Başkan Trump'ın destek vermediği, fakat ABD Kongresi tarafından çıkarılan CAATSA (Amerika'nın Hasımlarına yaptırımlar yoluyla karşı koyma yasası) yaptırımları, Rusya, İran, Kuzey Kore ile başlayan ve daha sonra genişleyen yaptırımları içermektedir. CAATSA yaptırımları, mali, askeri, siyasi gibi konuları içeren on iki maddeden oluşan, birçok ülkeyi direkt ve dolaylı olarak etkileyen kritik dış politika kararları arasında yer almaktadır (Baykan, 2021). CAATSA yaptırımlarını, İran ve Kuzey Kore'ye etkili bir şekilde uygulamış, fakat Rusya'ya daha esnek olarak uygulama yoluna girmiştir. Trump, görevinin son günlerinde, istemediği halde S-400 meselesinden dolayı Türkiye'ye de askeri alanda CAATSA yaptırım kararını imzalamıştır.

ABD Başkanı Donald Trump, görevde kaldığı dört yıl boyunca, iç siyaset ve dış politikada aldığı kararlar ile adından çokça söz ettiren, ülke ve dünya gündeminden düşmeyen, kamuoyunu ve medyayı sürekli meşgul eden ilginç bir ABD Başkanı olarak tarihe geçecektir. Trump'ın görev süresinin son günlerinde, seçim sonuçlarını bahane ederek gerçekleşen Kongre baskını, Amerikan halkının da ne kadar kutuplaştırıldığını gözler önüne seriyordu. Trump'ın dış politikada uyguladığı kutuplaştırıcı politikaları iç siyasete de yansımış Amerikan halkını da patlamaya hazır bir bomba haline getirmiştir. Amerika iç siyasetinin içinden çıkılmaz bir hal almasına, adeta Üçüncü Dünya ülkesi görüntüsüne bürünmesine sebebiyet vermiş ve Amerikan değerlerinin yok olma süreci içerisine giriyor görüntüsü vermiştir. Amerika ve dünya kamuoyunda oluşan bu dehşet görüntüler karşısında, müesses nizamın Cumhuriyetçileri, Kongre baskını sonucu oluşan travma etkisi ile Trump'tan desteklerini çekmiş, bu fırsat ile Cumhuriyetçi partinin Trump'tan kurtulması yönünde eğilimler oluşmasına ve Trump'ın geri adım atmasına neden olmuştur. ABD Kongre baskını, Trump'ın dünya için tehlike olduğu kadar Amerika için de ne kadar tehlikeli olduğunu göstermiştir. ABD'de Trump ve destekçilerinin oluşturduğu demokrasi krizini ve liberal krizi düzeltmek, Biden'a kalan miras olarak görünmektedir (Korkmaz, 2021). ABD Başkanı Trump, Amerika ideallerini, Amerikan değerlerini, Amerika'nın dünyadaki imajını altüst etmiş olsa da, görev süresinin sona ermesi ile bütün dünya rahatlamış, bu durumun geçici olduğu eğilimi oluşmuştur. ABD Başkanı Joe Biden'ın göreve başlaması ile hızlı bir toparlanma sürecine girerek, Amerika'nın dış politikası toparlayıcı ve geleneksel diplomasinin çalıştırıldığı günlerine geri dönmüş, Transatlantik ilişkilerinin eski rayına oturduğu görüşmüştür.

2. TRANSATLANTİK DÜNYANIN ZORLUKLARI

ABD başkanı Trump, seçimleri kazanmasıyla birlikte "*America First*" yani "*Önce Amerika*" sloganıyla Amerika'nın çıkarlarını ön plana alacağına, Transatlantik ilişkilerde sorunların oluşacağı, Trump'ın kendi halkını düşünerek hareket edeceği ve Avrupa'yı kendi sorunlarıyla baş başa bırakacağı sinyalini vermiştir. Bu bağlamda Transatlantik ilişkileri Trump döneminde sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Trump'ın dış politikasında Rusya, Çin ve Orta Doğu ile ilgili ilişkilerde belirsiz ifadeler kullanması, serbest ticaret anlaşmalarının revize edilmesi; BM ve NATO gibi uluslararası örgütlerin etkilerini azaltmak istemesi Avrupa'daki kaygıları artırmıştır. Trump yönetiminin Avrupa ve ABD'nin uzun yıllar

birlikte inşa ettikleri çıkarlarını öne alan ve her iki yakanın zenginliği için oluşturdukları liberal düzenden vazgeçme eğilimi göstermesi, ilişkilerin zarar görmesinin en önemli nedenlerinden birisidir (Kocamaz, 2020). Ayrıca, ABD ile Transatlantik Dünya’da yaşanan sorunlar arasında, Trump politikalarının etkisiyle Rusya’nın gücünü artırması ve Rusya’nın sert politikalar uygulaması, Ukrayna ve Gürcistan’da uyguladığı politikalar, Avrupa’nın güvenliği ve savunmasında sorunların oluşmasına neden olmuştur. Ayrıca Çin’in ekonomik olarak büyümesi, uluslararası ticarete payının artması, Avrupalı müttefiklerin ekonomik kayıplarının oluşmasına neden olmuştur. ABD’nin uyguladığı Dış Politikalardaki hataların etkisiyle Orta Doğu’da çatışmaların derinleşmesi, Libya iç savaşı, Suriye’de, Filistin’de ve birçok bölgede çatışmaların ve belirsizliklerin devam etmesine neden olmuştur. Bu belirsizliklerin, ABD’nin yanlış politikalarından kaynaklandığı, Avrupa ekonomisi ve güvenliğini tehlikeye attığı için ABD ile müttefiklik ilişkilerine güvenilemeyeceğini gören Avrupalılar, yeni çözümler üretmek gerektiğini görmüştür (Özdemir, 2019).

Transatlantik ilişkilerde yaşanan diğer bir sorun ise Trump’ın, *İran Nükleer Anlaşmasından* çekilmek istemesidir. ABD Başkanı Obama döneminde, 2015 yılında İran ile yapılan *Nükleer Anlaşma*, P5+1 olarak nitelendirilen *BM Güvenlik Konseyi* beş daimî üyesi yani ABD, Rusya, Çin, İngiltere, Fransa ve Almanya’nın katkıları ile hazırlanmıştır. Ayrıca “*Uluslararası Atom Enerji Kurumu*” çalışmaları ile İran’la on iki yıl süren müzakereler sonunda imzalanmıştır. ABD Başkanı Trump’ın kötü bir anlaşma olarak nitelediği *İran Nükleer Anlaşması*’ndan tek taraflı çekilmesi Transatlantik ilişkilerde de sorunlar oluşturmuştur. Çünkü *İran Nükleer Anlaşması* çok taraflı bir anlaşma, BM ve uluslararası kuruluşların katkıları ile uzun müzakereler sonunda ortaya çıkmış bir anlaşmadır. Trump’ın *İran Nükleer Anlaşmasından* çekilmesi bölgede radikal unsurların tehdidini ve Rusya’nın bölgedeki etkinliğini artırmıştır.

Trump’ın *İran Nükleer Anlaşması*’nı iptal etmesinin nedenleri arasında şunları sıralayabiliriz: Bölgede İran’ın etkinliğini sınırlandırmak ve nükleer programa sınırlandırma getirmek, İran’ın Suriye, Yemen ve Irak gibi ülkelerde radikal uzantılarının etkinliğini ortadan kaldırmak. Diğer bir neden ise İran’ın balistik füze yeteneğinin ve kapasitesinin anlaşmaya dahil edilmemiş olmasıdır (Kocamaz, 2020). Trump’ın *İran Nükleer Anlaşması*’nı iptal etmesinin en önemli nedenleri arasında ise İsrail’in güvenliğinin sağlanmasıdır. AB üyesi devletler, yapılması için çok mücadele ettikleri *İran Nükleer Anlaşması*’ndan ABD’nin çekilmesini önlemek için müdahalelerde bulundular. Örneğin, AB tarafından ekonomik ve diplomatik kazanım sağlayan, İran ve Orta Doğu’da etkisini gösteren anlaşmaya bağlı kaldıklarını Birlik üyeleri dile getirmiştir. Çünkü Avrupa Birliği üyelerinin İran’da büyük ölçekte yatırımları ve yüksek miktarda karşılıklı ticaret hacimleri bulunmaktadır. AB ülkeleri İran ile ticaret ilişkilerini sürdürebilmek, ABD’nin İran’a yaptırımlarından etkilenmemek için İngiltere, Fransa ve Almanya’nın öncülüğünde değişik ticaret ve bankacılık yöntemleri geliştirmişlerdir. Bu bağlamda Bankacılık ödeme sisteminde kullanılacak *INSTEX Ödeme Sistemi* (Kocamaz, 2020) oluşturmuş olsalar da ABD yaptırımlarından etkilenme tedirginliği içinde başarılı olamamışlardır.

Transatlantik ilişkileri etkileyen bir başka husus ise, ABD Başkanı Trump’ın İsrail’in Başkentini Kudüs olarak tanımasıdır. ABD Başkanı Trump İsrail’in Başkenti olarak Kudüs’ü tanımış ve ABD İsrail Büyükelçiliği’ni Kudüs’e taşıyacağını bildirmiştir. ABD Başkanı Trump’ın İsrail’in başkentini Kudüs olarak tanıması, müttefiklerine sormadan tek başına aldığı bir karardır. Trump’ın İsrail’in başkentini Kudüs olarak tanıma kararı ile Orta Doğu’nun ve bölgenin, dolayısıyla Avrupalı müttefiklerin de istikrarını bozucu bir unsur olmuştur (Özdemir, 2019). Trump’ın İsrail’e bugüne kadar hiçbir başkan tarafından olmadığı kadar koşulsuz desteği, İsrail-Filistin meselesini görmezden gelmesi, bölgedeki sorunları artırmıştır. Orta Doğu’da yaşanan istikrarsızlıklar Avrupa’ya ve Avrupa güvenliğine zarar vermiştir.

ABD'nin Orta Doğu politikalarının etkisi, Tunus'tan başlayarak, Mısır, Libya, Körfez ülkelerine kadar uzanan Arap Baharının etkisi ile oluşan devrimler, karşı devrimler, Libya ve Suriye'de oluşan iç savaş ve bölgesel belirsizliklerin etkisi ile Avrupa, yoğun göç almaya başlamıştır. ABD'nin ve NATO'nun, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'da etkili bir politika izleyememesi, Rusya'nın bölgedeki etki alanını artırmıştır. ABD'nin Orta Doğu politikalarında belirsizlik, toplumsal hareketler olarak değerlendirdiği Arap Baharını ve sonrasında yaşanan kanlı çatışmaları ve iç savaşları beraberinde getirmiştir. Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'de Libya ve Suriye'de iç savaşların oluşması ve belirsizlikler ABD Başkanı Barack Obama dönemi ile başlayan ve sonrasında devam eden etkisiz politikaları sonucunda olmuştur. Arap Baharından en çok etkilenen ülkelerin başında Libya gelmektedir. Fransa'nın girişimleri ile NATO çerçevesinde bir hava harekâtı düzenlenmiştir. Libya'ya yapılan NATO müdahalesi ve başarısızlıkla sonuçlanması sonrasında iç karışıklıkların artmasına, ülkede dengelerin bozulmasına ve iç savaşın çıkmasına neden olmuştur (Güney, 2019). Libya'da meydana gelen iç karışıklıkların etkisi ile ülkesini 42 yıldır yöneten Devlet Başkanı Muammer Kaddafi'nin ölümü ile sonuçlanması ülkedeki iç savaşını artırmıştır. Bundan sonra Libya petrollerinde söz sahibi olmak, pay kapmak isteyen ve bölgede varlığını göstermek isteyen birçok ülkenin güç gösterisi haline dönüşmüştür. Libya'da başarısızlıkla sonuçlanan NATO müdahalesi sonrasında küresel ve bölgesel güçlerin odak noktası haline gelmiştir. Libya'da BM'nin desteklemiş olduğu *Ulusal Mutabakat Hükümeti*, Sarrac başkanlığında kurulmuş, ülkenin birlik ve beraberliğini sağlamaya çalışmıştır. *Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti* lideri Sarrac, Türkiye'nin desteği ile darbeci Halife Hafter'e karşı büyük bir güç mücadelesi sürdürmüştür. Fransa'nın darbeci Hafter'i 2013 yılından sonra desteklemeye başlaması ile bölgede etkin olmak isteyen Körfez ülkeleri, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), dolaylı olarak etkili olmak isteyen Wagner kanalı ile destekleyen Rusya ve İsrail'in de darbeci Hafter'i desteklemesi ile Libya'da iç savaşın uzun yıllar sürmesine neden olmuştur (Madak & Gençalp, 2020). Libya'da etkili olmak isteyen Körfez ülkeleri, Rusya ve Batılı güçlerin büyük miktarlarda silah desteği sağladığı darbeci Hafter'in Trablus saldırısını Sarrac Hükümeti'nin geri püskürtmesi ile başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Hafter'in başarısız olduğunu gören Trump yönetimi darbeci Hafter'den desteğini çekmiştir. ABD yönetiminin Hafter'e desteğini çekmesi, Hafter'i destekleyen Rusya'nın dolaylı da olsa bölgedeki etkinliğinin durdurulmasını sağlamıştır. ABD yönetiminin darbeci Hafter'e desteğini çekmesi ile Türkiye'nin bölgede önünü açmıştır. Türkiye'nin Sarrac Hükümetine desteği ve sahada daha etkili bir rol oynamasını sağlamıştır.

Türkiye'nin özellikle dengeleri değiştiren bölgesel bir güç olarak ortaya çıkması dikkat çekmiştir. Türkiye'nin *Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti* ile "*Deniz Sınır Yetki Anlaşması*" imzalaması Libya'nın geleceğini etkileyen önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ayrıca Türkiye ile *Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti* arasında *Savunma İşbirliği* ve ortak *Askeri Eğitim Anlaşması* imzalanması Libya ile ilişkileri kuvvetlendirmiştir. Türkiye'nin Libya'da bulunan askeri varlığı, Türk İHA ve SİHA'ları ile etkili bir rol oynaması Libya'da *Ulusal Mutabakat Hükümeti* başkanı Sarrac'ın başarılı olmasının önünü açmıştır. Aynı zamanda Türkiye'nin de hem Doğu Akdeniz'de hem de Libya'da etkinliğinin artmasına, bölgesel bir güç olarak ortaya çıkmasına yol açmıştır (Güney & Korkmaz, 2021).

Orta Doğu'da Arap Baharının en çok etkilediği ülkelerden bir diğeri de Suriye'dir. Suriye'de de Libya'da olduğu gibi iç karışıklıklar sonrasında iç savaş çıkmış, oluşan bu durumdan rahatsız olan hem kendi güvenliği hem de rejim güvenliğini sağlamak isteyen Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad çözümü Rusya'dan yardım istemekte bulmuştur. Suriye Esad rejimi, 2015 yılında Rusya'yı ülkesine davet etmiştir. Böylece Rusya, *Soğuk Savaş* sonrası terk ettiği Orta Doğu'ya tekrar geri dönme fırsatı bulmuştur. Libya'da etkili olamayan Rusya, Suriye'nin daveti ile bölgeye yasal bir dayanak üzerine gelmiş ve bölgede varlığını göstermeye başlamıştır. Rusya hem Suriye rejimini koruyup kollamış hem de bölgede oluşan boşluktan faydalanarak bölgede etkinliğini artırmıştır. Rusya'nın bölgeye dönmesi, ABD'nin *Soğuk Savaş* sonrası ilgisiz bıraktığı Orta Doğu'yu yeniden ilgi odağı haline getirmiştir

(Güney, 2019). Rusya'nın bölgeye dönmesi ve zaman içerisinde Suriye, Libya ve Doğu Akdeniz'de etkili olmaya başlaması ABD rahatsız olmuş ve tedbirler almak için girişimlerde bulunmuştur. ABD, İsrail ve Körfez ülkeleri kanalıyla Libya ve Suriye'de etkinliğini artırmak, bölge ülkelerinin ve Rusya'nın bölgede etkisini azaltmaya çalışmıştır. ABD'nin bölgede etkinliğinin azalmış olması, Fransa, İtalya, Almanya, İngiltere gibi Avrupa devletlerinin yanında Türkiye, İran ve İsrail gibi bölgesel aktörlerin bölgede etkinliğini artırmıştır (Günay & Korkmaz, 2021). Suriye ve Orta Doğu'da ve Doğu Akdeniz'de etkili rol oynayan Rusya, iktisadi olarak bölgeye gelen liman işletmeleri yapan Çin ve bölgesel aktörler Türkiye ve İran'ın da etkinliğinin artması üzerine bölgeye ABD hızlı bir dönüş yapmıştır. Böylece Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'e gelen büyük güçlerin güç mücadelesi alanına dönüşen Akdeniz'de yeni bir *Soğuk Savaş*'ın başlamasına neden olmuştur. Akdeniz, bir araya gelen büyük güçler ve bölgesel aktörlerin faaliyet gösterdiği, kırktan fazla ülkenin donanmasının bulunduğu sıcak bir deniz haline gelmiştir (Güney & Korkmaz, 2021). Bölgesel güçler arasında etkinliğini artıran Türkiye, bölgede dengeleri değiştiren bir güç olmuştur.

Rusya'nın Orta Doğu, Akdeniz ve Karadeniz'de etkili ve sert politikalar üretmesi, Ukrayna'nın Kırım bölgesini işgali ve saldırgan politikalar üretmesine rağmen, Trump'ın NATO'ya yatırım yapmak istememesi Avrupalı müttefiklerin gözünde Avrupa bütünlüğü ve güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Rusya'nın Kırım'ı işgalinin ardından, özellikle Doğu Avrupa ülkeleri ve Baltıklar'da bulunan AB üyesi ülkelerin, Rusya'yı tehdit olarak görmesi, fakat Trump'ın Avrupa'nın karşı karşıya kaldığı Rus tehdidini önemsememesi, tedirginlikleri arttırmıştır. Avrupa Birliği'nin etkili bir siyasetçisi olan Donald Tusk, Polonya'da yedi yıl süre ile Başbakanlık yapmasının ardından 2014 yılında Avrupa Konseyi Başkanlığına seçilmiş ve beş yıl boyunca görevini sürdürmüştür. AB'nin geleceği için endişe duyan önemli siyasetçi Donald Tusk, ABD Başkanı Trump'ın Avrupa bütünlüğünü ve güvenliğini önemsemeyen tavırları ve belirsiz politikaları karşısında tedirgin olmuştur. Donald Tusk'ı tedirgin eden ABD Başkanı Trump'ın politikaları, BM ve NATO gibi uluslararası kurumları sorgulamaya açması, serbest ticaret anlaşmalarının revize edilmesi, AB'ye tanınan ayrıcalıkların kaldırılması, Trump'ın AB'yi rakip olarak görmesi gelmektedir. Ayrıca Trump'ın Rusya'yı önemsememesi ve gücünü artırması, Çin'in ekonomik yükselişi ve Trump'ın Orta Doğu'da izlediği belirsiz politikalar, İsrail'in Başkentini Kudüs olarak tanıması, belirsiz Suriye politikaları ve artarak devam eden saldırgan Rusya ve Trump'ın bu durum karşısında bir tepki göstermemesi Donald Tusk'un tedirginliğini artırmıştır. Donald Tusk bu tedirginliğini şu ifadelerle dile getirmiştir. Tusk, "*ABD'nin en az Rusya ve Çin kadar Avrupa'yı tehdit ettiğini, ABD'deki bu değişimin Avrupa'yı bir girdaba sürüklediğini*" diye dile getirmiştir. Donald Tusk, bu söylemini içeren bir mektup hazırlayarak, yirmi yedi AB üyesi ülke liderlerine göndermiştir (Özdemir, 2019). Donald Tusk, göndermiş olduğu mektup ile üye ülke liderlerini uarmayı hedeflemiştir. Tusk, bu uyarılar ile AB içerisinde bölünmüşlüğü bir kenara bırakıp, AB'nin geleceği için güç birliği yapmanın önemine vurgu yapmak ve muhtemel tehditlere dikkat çekmek istemiştir.

Bütün bu kafa karışıklığının olduğu dönemde Transatlantik ittifak içerisinde, NATO ve AB üyeleri arasında güç mücadelesi devam etmektedir. ABD Başkanı Trump, Transatlantik ittifak içerisinde ve AB üyesi önde gelen ülkeleri, Fransa, Almanya ve İngiltere'nin güç mücadelesi içerisinde olmalarını fırsat bilerek bu durumu kendi lehine çevirmek istemiştir. Trump, NATO'nun etkisini azaltarak, Avrupa'yı bir bütün olarak görmekten uzaklaşarak, bölgesel güçlü aktörlerle ikili ilişkiler kurmuştur. Trump, ikili ilişkiler çerçevesinde AB'nin etkili ülkelerinden Fransa ve İngiltere ile ikili ilişkiler ve bölgesel iş birlikleri oluşturmuştur. ABD Başkanı Trump, İngiltere'nin AB'den ayrılması sürecinde Brexit'i desteklemiş ve sürecin hızlanmasına katkıda bulunmuştur. Trump'ın İngiltere'ye Brexit sürecinde verdiği destek ile İngiltere'yi, ticari faaliyetlerde ayrıcalıklar tanıyacağı vaadiyle kendine bağlamıştır. Trump, İngiltere'ye verdiği bu destek ile AB içerisinde kırılmaların artmasını ve Avrupa bütünlüğünü bozmayı amaçlamıştır. Trump, diğer taraftan AB içerisinde güç mücadelesi içinde olan Fransa ve

Almanya'nın hırslarından faydalanarak, NATO içerisinde güçlü bir askeri gücü olan Fransa'ya odaklanmıştır. Bu bağlamda Trump, bölgesel güçlü aktörler politikası çerçevesinde Fransa ve İngiltere odaklı, Transatlantik ittifak içinde ikili ilişkileri sürdürme yoluna gitmiştir (Özdemir, 2019). ABD'nin Fransa ve İngiltere ile oluşturduğu iş birliği, Suriye'ye 2018 yılında bir hava harekâtı düzenlemesinin önünü açmıştır. Suriye'de Esad rejiminin kimyasal silah kullanımının önüne geçmek için yapılan hava harekâtı, aynı zamanda Suriye rejimini caydırmayı da hedeflemiştir. Trump yönetimi, Suriye politikasını DEAŞ terör örgütü ile mücadele olarak ele almış ve DEAŞ terör örgütünü Suriye'den ve bölgeden temizlemeyi hedeflemiştir. Suriye rejiminin kullandığı kimyasal silahlar hem Suriye halkına hem de ABD'nin bölgesel iş birliği içinde bulunduğu devlet dışı aktörlere zarar vermesinin önüne geçmeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda hem Suriye'yi dengelemeyi hedeflerken, Suriye'nin en büyük destekçileri olan Rusya ve İran'ın da etkinliğini azaltmak istemiştir. Trump yönetimi DEAŞ terör örgütü ile mücadelede devlet dışı aktörler olarak nitelendirdiği fakat Türkiye'nin terör örgütü olarak yıllardır mücadele ettiği PKK'nın Suriye uzantısı olan PYD ile iş birliği yapması, ABD'nin müttefiki olan Türkiye'yi derinden üzmüştür. Türkiye, yıllardır mücadele ettiği terör örgütü PKK ile PYD iş birliği içerisinde olduğu, aynı örgütsel bağ içerisinde yönetildiğini delilleri ile ispat etmesine rağmen ABD'yi bu konuda ikna edememiştir. Türkiye'nin her ortamda PYD'nin terör örgütü olduğunu dile getirmesine rağmen ABD, DEAŞ terör örgütüne odaklanarak PYD'ye tırlarla dolu ağır silahlar vermiştir. ABD'nin PYD'ye verdiği silahlar zaman içerisinde PKK'nın elinde geçmekte ve hatta Türkiye'ye karşı kullanılmaktadır. ABD Başkanı Trump'ın İngiltere ve Fransa ile yaptığı iş birliği ve Suriye'ye düzenlediği hava harekâtı sonrasında iş birliği yaptığı ülkelere haber vermeden çekilme kararı büyük hayal kırıklığı yaratmıştır. ABD'nin DEAŞ terör örgütü ile mücadelesinin bittiğini belirterek Suriye'den ayrılmak istemesine Fransa karşı çıkmış, Rusya ve İran'ın dengelenme sürecine zarar vereceğini dile getirmiştir. Ayrıca ABD'nin Suriye'den çekilmesi savaş sonrası Suriye'nin yapılanmasında söz sahibi olmak isteyen Fransa ve İngiltere'yi derinden üzmüştür. Ayrıca ABD'nin Suriye'den çekilmesi, bölgede etkin terörle mücadele eden Türkiye'nin önünü açtığı, Türkiye'ye yeşil ışık yaktığı gerekçesi ile iş birliği içerisindeki AB üyesi ülkeleri rahatsız etmiştir (Kocamaz, 2020). Türkiye bir NATO müttefiki olarak Suriye ve bölgede terörle mücadelede etkin bir rol oynamıştır. Türkiye'nin bu çabaları ile terör bitme noktasına gelmiştir. Ayrıca Türkiye, Suriye'de yaşanan iç savaş neticesinde topraklarını ve ülkesini terk etmek zorunda kalan insanlara hem kendi ülke sınırlarında hem de Türkiye sınırları içerisinde barınma ve ihtiyaçlarını karşılamıştır. Türkiye, savaştan kaçarak ülkelerinden göç etmek zorunda olan bu insanlara hem insani yardım yapmakta hem de Transatlantik ittifakın güvenliğini ve Avrupa güvenliğini sağlamaktadır.

Trump'ın Transatlantik ittifak ile yaşadığı sorunlar arasında uluslararası ticaret ve iktisadi sorunlar da önemli bir yer tutmaktadır. ABD Başkanı Trump, Aralık 2017'de yayınladığı *Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*'nde açıkladığı politikalarında “*Önce Amerika*” sloganını kullanarak Amerika halkının çıkarlarına öncelik vereceğini, Amerikan ekonomisini yükseltmek için ekonomiye ağırlık vereceğini hissettirmiştir. ABD'nin müttefikleri, ortakları ve rakipleri ile küresel ekonomik rekabete girmiştir. Trump, ABD ekonomisinin lokomotif teknoloji ve savunma sanayiinde dünya liderliğini ve rekabet üstünlüğünü sürdürmeye odaklanmıştır. Trump, Avrupa Birliği'nin ekonomik olarak güçlenmesinin ABD'nin zararına olduğunu ve ABD'nin AB'ye sağladığı istisnaların, ABD'nin gelirlerini azalttığını ortaya koymuştur. Bu nedenle Trump, ABD'nin AB'ye sağladığı ekonomik istisnalardan vazgeçilerek serbest ticaret koşullarında rekabet etmeleri gerektiğini belirtmiştir. Transatlantik ittifak arasındaki ticaretin ekonomik değeri yaklaşık 5,5 trilyon Amerikan Dolarını (\$) bulmaktadır ve Atlantik'in iki yakasında karşılıklı olarak 15 milyon insan çalışmaktadır (Özdemir, 2019). Dünyanın en büyük ekonomilerini ve ticari ilişkilerini oluşturan ABD ve Avrupalı müttefikler böylece, dünyanın en zengin ve en büyük piyasalarına sahip olmuşlardır. Trump yönetimi, Avrupa'nın güvenliği konuları ile ilgilenmek istememiş, fakat Avrupa ülkeleri üzerinde ekonomik üstünlük kurmak amacıyla bu yönde

politikalar geliştirmiştir.

Trump'ın Avrupalı müttefiklere iktisadi olarak zarar veren politikaları daha yakından incelendiğinde AB ile ABD arasında yaşanan sorunlar daha net bir şekilde anlaşılmış olacaktır. ABD Başkanı Trump'ın kötü bir anlaşma olarak nitelediği *İran Nükleer Anlaşması*ndan ayrılması ve İran'a yaptırımların yeniden getirilmesi, İran ile ticari ilişkileri ve yatırımları yüksek olan AB üyesi ülkeleri iktisadi olarak büyük zarara uğratmıştır. İran Trump'ın *İran Nükleer Anlaşması*'ndan çekilmesinin nedenleri arasında İran'ın bölgedeki etkinliğini azaltmayı, İran'ın füze sistemlerinin de anlaşmaya dahil edilmesi gerektiğini, ayrıca İran'ın nükleer araştırmalara devam edeceği fikrini savunduğundan kaynaklanmaktadır. *İran Nükleer Anlaşması*, Avrupalı ülkelerin büyük mücadelelerle sonuçlandırdığı bir anlaşma olmasından dolayı Trump'ı ikna etmeye çalışmalar da başarılı olamamışlardır. Trump'ın *İran Nükleer Anlaşması*'ndan çekilmesinden sonra anlaşmaya bağlı olduklarını belirten AB üyesi ülkeler, İran ile ticaretini sürdürebilmek için İran'a uygulanan yaptırımlardan etkilenmeden devam edebilmek için, uluslararası para transfer sisteminden farklı bir sistem uygulamışlardır. Uluslararası SWIFT sistemi ABD denetiminde olduğundan dolayı İngiltere, Fransa ve Almanya'nın öncülüğünde INSTEX (Instrument in Support of Trade Exchanges) sistemi oluşturulmuştur (Kocamaz, 2020). Yeni oluşturulan INSTEX sistemi üzerinden İran'a temel ihtiyaç ve sağlık malzemeleri karşılığında mal değiş- tokuğu öngörölmüştür. Fakat, dolaylı olarak ABD yaptırımlarından korkan aktörler ve şirketler bu sistemi fazla kullanma olanağı bulamamışlardır. İran'a uygulanan CAATSA yaptırımlarından en çok etkilenen ülkelerden biri de Türkiye'dir. Türkiye'nin İran'dan petrol ve doğalgaz alımının yanında karşılıklı ticareti milyarlarca doları bulmaktadır. CAATSA yaptırımları nedeniyle ticaret ilişkileri ve petrol alımı durma noktasına gelmiştir. Türkiye; Rusya, Suudi Arabistan, Katar gibi farklı ülkelerden petrol alımını artırarak gerekli petrol ihtiyacını karşılamıştır.

ABD'nin Almanya'da bulunan askerlerini çekmek istemesi, ABD'nin AB üyelerine sağlanan ticari ayrıcalıktan vazgeçmesi, ilave gümrük vergileri getirmesi özellikle Almanya ile ABD arasında gerginlik oluşmasına neden olmuştur. ABD ile Almanya arasındaki gerginlik, Trump'ın Almanya'yı ilave gümrük vergileri ile kısıka alması, ABD ile Almanya'nın çatışıyor görünüşü oluşturmasına neden olmuştur. ABD ile AB'nin lokomotifi olarak görölen Almanya arasında oluşun bu gerginlik, AB üyeleri arasında kaygıyla karşılanmıştır. Özellikle Doğu Avrupa ve Baltıklarda artan Rusya tehdidi ve sert politikaları karşısında, NATO'nun etkisinin azalması, Avrupa devletleri arasındaki dağınıklık ve parçalanmışlık da eklendiğinde Avrupa güvenliği ve savunması daha önem kazanmıştır. Avrupa'da oluşun bu dağınıklık ve parçalanmışlık ile Trump'ın politikalarının da etkisi ile Avrupa güvenliği ve savunması için NATO dışında farklı arayışlara gidilmesine, Avrupa'nın kendi güvenliği için bir askeri güç oluşturma fikrinin hız kazanmasına neden olmuştur.

NATO 2018 Brüksel zirvesi öncesi Avrupalı müttefikler gergin bir şekilde Trump'ın ne diyeceğini merak ediyorlardı. NATO yaşıyor mu yaşamıyor mu bütün liderler merakla bekliyorlardı. NATO zirvesinden önce Kanada'da yapılan G-7 zirvesinde Trump, Avrupa ve müttefiklere getirilen yeni gümrük vergilerinden dolayı, Kanada Başbakanı Justin Trudeau ve Almanya Başbakanı Angela Merkel'i sert bir dille eleştirmiş, toplantı gergin bir şekilde bitmişti. Bu gerginlikten sonra gerçekteşen NATO Brüksel zirvesinde de, bu gerginliğin etkisi ile bütün liderler gergin bir şekilde Trump'ın ne diyeceğini bekliyordu. Trump'ın konuşması, NATO üyelerinin sorumluluklarını yerine getirmeleri uyarıları ve sonunda Transatlantik ittifakın birlik ve beraberlik içinde olduğü görünüşü ile sonuçlanmıştır. Trump'ın etkisiyle NATO'nun etkisinin azalması, Avrupalı müttefiklerin, AB'nin kendi savunma sistemini ve Avrupa güvenliğini sağlamak için yeni arayışlar içine girmesine yol açmıştır (Güney, 2018).

2.1. NATO Üyeleri Arasındaki Sorunlar

ABD ile Avrupa ilişkileri, Birinci Dünya Savaşında verdiği destek ve Avrupa bütünleşmesine katkı ile başlamış olsa da asıl destek ve müttefiklik ilişkileri, İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında yakılmış, yıkılmış, harap hale gelmiş Avrupa'nın hem güvenlik sorunu ortaya çıkmış hem de ekonomisi çökmüş bir hale gelmiştir. NATO kuruluş felsefesi ve misyonu, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'nın içine kadar giren Almanya'yı ikiye bölen Sovyetler Birliği'nin, askeri olarak engellenmesi, dengeleme ve çevreleme stratejisine dayanmaktadır. ABD ve Avrupalı müttefikler, güçlerini birleştirerek Sovyetler Birliği'nin Avrupa'da etkinliğini azaltmak, ABD'nin askeri gücü ile Sovyetler Birliği'nin dengelenmesini sağlamak ve böylece Avrupa güvenliğini sağlamayı hedeflemişlerdir. ABD, Avrupa'nın bütünleşmesi ve ekonomisinin kalkınması için kurumsal yapılanmaya girmesini desteklemiştir. Avrupa'nın güvenliği için ABD liderliğinde *Washington Anlaşması* olarak da bilinen *Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü* olan NATO, Belçika'nın başkenti Brüksel'de 4 Nisan 1949 yılında kurularak Transatlantik ittifak ilişkileri yasal bir zemine oturtulmuştur. ABD'nin NATO çerçevesinde Avrupalı müttefiklere verdiği güvenlik garantisi, savaştan çıkmış Avrupalı devletlerin kısıtlı kaynaklarını ekonomik büyüme ve Avrupa'nın refahı için kullanmalarına imkân sağlamıştır. ABD'nin NATO çerçevesinde Avrupa'daki askeri varlığı Avrupa güvenliğini sağladığı gibi ABD'nin Avrupa'daki varlığını meşru bir zemine taşımıştır. ABD'nin Avrupalı devletlere verdiği destek, yıllardır kendi aralarında savaşan Avrupalı devletlerin bir ittifak çevresinde toplanmalarını sağlamıştır. ABD'nin Avrupalılara verdiği güvenlik ve savunma desteği sayesinde Avrupalı devletler ekonomik büyümeye odaklanmış, özgüvenleri artmış, küresel ekonomik bir güç olarak ortaya çıkmıştır (Oğuzlu, 2019). Bunun sonucunda da Transatlantik ittifak ile Atlantik'in her iki yakasının zenginliği ve refahı için çalışarak, dünyanın en büyük ekonomileri haline gelmiştir.

Sovyetler Birliğinin yıkılması ile *Soğuk Savaş* yıllarının sona ermesi, NATO'nun işlevinin kalmadığı düşüncesi ortaya çıkmıştır. Sovyetler Birliği yerine kurulan Rusya Federasyonu'nu, ittifak üyeleri önemsememiştir (Özdemir, 2019). Bu aşamadan sonra NATO'nun değişim içine girmesi ve NATO'ya yeni misyon ve yeni görevler oluşturma çabaları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda NATO ittifakı Rusya ile 1997 yılında ilişkileri geliştirmek için 19 NATO üyesi ve Rusya arasında bir anlaşma yapılmıştır. NATO'nun Balkanlar ve Baltıklara doğru genişleme isteği ve sonrasında, 1999 yılında Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti NATO üyesi olmuştur. NATO'nun 2004 yılında Merkezi ve Doğu Avrupa ile Baltıklara doğru genişlemesi, Rusya'nın çevrelenme hissine kapılmasına yol açmıştır. Rusya ile NATO arasında çıkan anlaşmazlık temelinde, *Soğuk Savaşın* sona ermesiyle Berlin duvarının yıkılması, iki Almanya'nın birleşmesi ve Birleşik Almanya'nın NATO üyeliğine onay veren Rusya, NATO'nun Rusya'ya doğru genişlemeyeceği sözü verdiğini söylemiş olsa da bu konuya net bir açıklık getirilmemiştir. Ayrıca 2000'li yıllarda Ukrayna, Gürcistan ve Kırgızistan'da yaşanan "*Renkli Devrimler*" ve bu devrimlere ABD'nin destek vermesi, NATO'nun da devrimleri olumlu karşılaması, NATO ile Rusya arasındaki ilişkilerin gerilmesine neden olmuştur. NATO'nun 2004 yılında Merkezi ve Doğu Avrupa'da bulunan Baltıklara doğru genişlemesinin ardından Rusya ile bozulan ilişkilerin daha da bozulmasına neden olmuştur. NATO 2008 Bükreş zirvesinde, ittifak üyeleri tarafından alınan karar ile Gürcistan ve Ukrayna'nın ilerleyen yıllarda üye olmalarının önü açılmıştır. NATO üyesi olmak isteyen Gürcistan ve Ukrayna'nın üye olmalarını engellemek isteyen Rusya, her iki ülkeye karşı sert ve saldırgan politikalar uygulamaya başlamıştır. Rusya'nın saldırgan politikaları, 2008 yılında Gürcistan müdahalesi ile Güney Osetya ve Abhazya olarak ikiye bölünmesi sonrasında Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazya'yı bağımsız iki devlet olarak tanıması ile sonuçlanmıştır. Ukrayna'nın NATO ile ilişkilerinin yanında AB ile görüşmeye başlaması, AB ile ortaklık sözleşmesi üzerinde çalışmalar yürütmesi, Rusya'nın Ukrayna'ya uyguladığı baskı ve sert politikalarının artmasına neden olmuştur. Ukrayna tarihsel süreçte Rus medeniyetinde önemli bir yere sahip olmuş, bu nedenle de Rusya,

Ukrayna'nın kendi kontrolünün dışına çıkmasını, AB ve NATO ile üyelik ilişkilerine girmesini istememiştir. Bu süreç içinde Rusya, Ukrayna'nın doğusunda Rus yanlısı ayrılıkçı gruplara destek vermeye başlamıştır. Rusya yanlısı ayrılıkçı unsurların desteği ile komşusu Ukrayna'ya müdahale etmiş ve Kırım'ı işgal etmiştir. Rusya'nın Kırım'ı işgali sonrasında 2014 yılında Kırım'ı ilhak ettiğini ilan etmesi ile Rusya ve NATO arasındaki bozulan ilişkiler tırmanışa geçmiştir. Avrupa'nın sınırında yaşanan bu gelişmeler neticesinde komşu bir ülkenin toprak bütünlüğü bozulmasına neden olan Rusya, Avrupa güvenliğini tehdit etmiştir (Oğuzlu, 2019). Rusya ile Ukrayna arasında yaşanan gerginlikten Rus Doğalgazı da etkilenmiştir. Rusya'dan Avrupa'ya, Balkanlar'a ve Türkiye'ye giden doğalgaz boru hatları Ukrayna'dan geçmektedir. Ukrayna'nın Rusya'dan transit geçiş ücreti istemesi ve doğalgaz fiyatlarında anlaşamaları üzerine Ukrayna'yı cezalandırmak isteyen Rusya, doğalgaz vanalarını kısmış ve Avrupa'ya giden gaz sevkiyatı azalmıştır. Bunun sonucunda bütün Avrupa, özellikle Almanya ve Balkan ülkeleri ve Türkiye'de doğalgaz sıkıntısı başlamıştır. Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan doğalgaz sorunu, 1 Ocak 2009 doğalgaz kullanımının yüksek olduğu soğuk kış günlerinde başlaması Avrupa'da birçok şehirde insanların ısınma sorununa neden olmuştur. Avrupa ve Balkanlar'da yaşanan doğalgaz sıkıntısı ısınma sorununun yanında üretim faaliyetlerinin de büyük oranda aksamasına neden olmuştur. Rusya ve Ukrayna arasındaki sorunlardan kaynaklanan doğalgaz sevkiyatındaki aksaklık yirmi günün sonunda çözülmüş olsa da enerji güvenliğini tehlikeye atması ile alternatif enerji kaynaklarının oluşturulması gerektiği kanaati oluşmuştur. Bu bağlamda Rusya'nın sert ve saldırgan politikaları, Avrupa güvenliğini tehdit etmesi ile beraber oluşan doğalgaz krizi ile de Avrupa'nın enerji güvenliğini tehdit etmiştir. Avrupa'nın enerji güvenliğinin tehlikeye girmesi ile Avrupa'da enerji çeşitliliği ve alternatif enerji kaynakları önem kazanmıştır.

Avrupalı müttefikler Rusya'dan kaynaklanan tehdit ve güvenlik sorunları ile uğraşırken ABD Başkanı Trump, Rusya tehdidini önemsememiş, NATO'nun maliyetlerine odaklanmıştır. Trump, NATO'nun Doğu Avrupa'yı korumasını üye ülkelerin sorumluluklarını yerine getirmesine bağlamıştır (Kocamaz, 2020).

Trump'ın 2017 yılında yayınladığı "*Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde*" de dile getirdiği ve sonrasında yayınladığı "*Ulusal Savunma Strateji Belgesinde*" de tekrar dile getirdiği Avrupalı müttefiklerine ittifakı güçlendirmek amacıyla savunma harcamalarını artırmaları için yeniden çağrı yapmıştır. Fakat Avrupalı müttefikler adım atmamıştır. NATO üyelerinin yerine getirmesi gereken yükümlülükleri bulunmaktadır. NATO üyesi her ülkenin GSMH'nin %2'si oranında bir bütçeyi NATO'nun savunma giderleri için ayırma yükümlülüğü bulunmaktadır (Özdemir, 2019). NATO üyeleri arasında bazı ülkelerin bu yükümlülüklerini yerine getirmeleri oldukça yüksek maliyet getirdiği için yerine getirmeleri zor görünmektedir. Bunun yanında milli geliri oldukça yüksek miktarları bulan Almanya'nın 2018 yılı savunma bütçesi 37 milyar Avro olarak görünmektedir. Almanya'nın GSMH (Gayri Safi Milli Hasıla)'sının %2'si tutarındaki savunma bütçesi hedefini tutturabilmesi için 60 milyar Avro'dan daha fazla bütçe ayırması gerekmektedir. Almanya'da böyle savunma için bu kadar yüksek miktarda bütçe ayrılma talebi Almanya iç siyasetinde itirazlara neden olmuştur (Özen, 2018). Ülkelerin bu yükümlülüklerini yerine getirmediğini dile getiren Trump, ülkelerin yükümlülüklerini yerine getirmelerini her ortamda dile getirmesine rağmen sonuç alamamıştır. Çünkü NATO'nun savunma harcamalarının büyük bir kısmını yıllardan bu yana ABD'nin yapması ve Avrupalı müttefiklerin de daha az oranda katkı sağlaması alışkanlığından kaynaklanmaktadır. Avrupalı müttefikler bu bütçelerini kendi iktisadi büyümeleri ve ülkelerinin kalkınması için kullanmışlardır. NATO'da yaşanan ayrışma, NATO üyeleri arasında ilişkilerin bozulmasına, güvenlik kaygılarının artmasına, Trump'ın NATO'dan uzaklaşmasına Avrupa'nın güvenlik sorunu oluşmasına neden olmuştur. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Trump, NATO'nun etkinliğini azaltmak için bölgesel güçlü aktörlerle iş birliğine gitmiş, Fransa ve İngiltere ile müttefiklik ilişkilerine girmiştir. Bu durum Transatlantik ittifakta parçalanmalara yol

açmıştır.

NATO üyeleri arasında yaşanan başka bir sorun da üyeler arasında teknoloji paylaşımının kısıtlı olmasıdır. NATO'nun önde gelen üyeleri arasında bulunan, ABD, Fransa, İngiltere, Almanya gibi teknolojik üstünlüğe sahip ülkelerin, bu teknolojilerini diğer üyelerle paylaşmada çekince yaşamalarıdır. NATO'nun güney kanadında başarılı bir savunma gerçekleştiren Türkiye ile ABD arasında savunma sanayiinde iş birlikleri yapılmış olsa da sınırlı düzeyde kalmıştır. Türkiye, *Hava Savunma Sistemi* ihtiyacını müttefiklerine bildirmiş ve tedarik için NATO ittifakı üyelerinden satın almak istediğini belirtmiştir. NATO'da hava savunma sistemi olarak kullanılan "*Patriot Füze Savunma Sistemi*" satın almak için Türkiye, ABD, Almanya ve diğer müttefik ülkelerden temin etme yoluna gitmiş olsa da başarılı olamamıştır. Türkiye'nin hava savunma sistemine ihtiyacı olmadığını belirten müttefikler *Patriot Füze Savunma Sistemini* Türkiye'ye satmayı reddetmişlerdir. Bu durum karşısında Türkiye, farklı alternatif arayışlarına girmiş ve sonunda Rusya'dan *S-400 Füze Savunma Sistemi* temin etmek için girişimlerde bulunmuştur. NATO üyelerinin S-400 konusunda itirazları ile karşılaşan Türkiye'ye *Patriot Füze Savunma Sistemini* de satmayı kabul etmemişlerdir. Bu durum karşısında Türkiye, hava savunma sistemi açığını kapatmak için Rusya'dan *S-400 Füze Savunma Sistemi* tedarik etme yoluna gitmiştir (Güney, 2018). NATO üyeleri, S-400'ün NATO sistemine uymadığı ve ittifaka zarar vereceğini belirtmiş olsalar da Türkiye bu yönde kararlılığını sürdürmüştür. Türkiye savunma sanayiinde önemli gelişmelere imza atmış Türk İHA ve SİHA'ları ile savunma sanayinde başarılı bir aktör haline gelmiştir. Türk İHA ve SİHA'ları başarısını, Suriye, Libya ve Azerbaycan Karabağ zaferi ile kanıtlamıştır. Türkiye bu başarıları ile NATO'nun aynı zamanda güney kanadını koruyan önemli bir müttefiki haline gelmiştir.

Türkiye, NATO müttefiklerine karşı terör yuvaları haline gelen, Suriye ve Irak'ta PKK, PYD, DEAŞ gibi terör unsurlarına karşı büyük mücadele etmiştir. Türkiye'nin bu mücadelesine karşı, bir NATO müttefiki olan ABD, PYD ve bazı terör unsurlarına, devlet dışı aktörlere silah desteği vermiştir. ABD'nin bu tür politikaları, müttefiklik ilkesine, NATO'nun *Güvenliğin Bölünmez Bütünlüğü* ilkesine uymamaktadır. Türkiye, Terörle mücadelede yalnız bırakılmıştır. Türkiye, NATO'da sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getiren önemli bir NATO üyesidir. Türkiye, NATO'nun güçlü olması için çalışan NATO caydırıcılığının önemli bir aktörüdür (Güney, 2019). Türkiye'nin büyük mücadelelerine rağmen bölgede bozulan istikrar ve çatışmalar, bölgede yaşayan insanların daha güvenli bölgelere göç etmesine neden olmuştur. Avrupa ve Batı ülkelerine yapılan göçlere karşı Türkiye tampon vazifesi görmüştür. AB ile Türkiye arasında *Göçmenlerin Geri Kabulü Anlaşması* yapılmış, fakat AB'nin Türkiye'ye taahhüt ettiği "*vize serbestliği*", "*göçmenlere yardım yükümlülüklerini yerine getirmemesi*" sonucunda tam manasıyla uygulanamamıştır. Bu durum sonucunda oluşan göçmen krizi, AB ve NATO üyelerinin güvenliğini tehlikeye atmasına sebep olmuştur. NATO üyeleri ve aynı zamanda Avrupa Birliğinin önde gelen ülkeleri, İngiltere, Fransa ve Almanya arasındaki güç mücadelesi, bu güç mücadelesini fırsata çevirmek isteyen Trump yönetimi ittifakın zayıflamasına neden olmaktadır. Trump'ın, ABD, Fransa ve İngiltere ile oluşturduğu bölgesel iş birliği, Suriye'de yapılan hava harekâtı, sonrasında ABD'nin Fransa ve İngiltere'ye sormadan Suriye'den çekilme kararı alması ilişkilerin ne kadar kırılğan ve çıkar ilişkisi içerisinde olduğunu göstermektedir (Kocamaz, 2020).

NATO üyeleri arasındaki diğer bir sorun ise, Avrupa güvenliği için askeri varlığının büyüklüğü ile önemli bir ülke olan İngiltere'nin Brexit sürecinde AB'nden ayrılmasıdır. İngiltere'nin AB'nden ayrılması, Brexit sürecini destekleyen ABD ile yakınlaşması, NATO üyeleri arasında ve AB üyesi ülkeler arasında ayrışmaya sebep olmuştur.

NATO 2019 Londra zirvesi öncesi Transatlantik ittifakı canlandırmaya çalışan ittifak üyelerinin yoğun

çalışmalarının yaşandığı bir dönemde, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un The Economist dergisine verdiği röportajda "NATO'nun beyin ölümünün gerçekleştiği" söylemi şaşkınlık ve hayal kırıklığı ile karşılandı. Fransa'nın bu tutumu kendi hırslarının ortaya çıkmasına neden olmakla birlikte, bölgede ABD'nin etkisini azaltmayı hedeflemiştir. Fransa'nın ABD ve İngiltere ile oluşturdukları iş birliği çerçevesinde, Suriye politikalarında yaşanan sorunlar da etkili olmuştur. Fransa'nın ABD ile Suriye'de iş birliği çerçevesinde etkili olamaması, Macron'un bu söyleminde etkili olmuştur. Bu bağlamda Fransa'nın Avrupa'da yaşanan güç mücadelesinde kendini göstermek istemesi de, Macron'un böyle dikkat çekici bir söyleme başvurduğu kanaatini oluşturmuş ve hırslarına yenik düşmüştür (Güney, 2019).

Trump'ın ve AB içerisinde yaşanan kırılmaların etkisiyle Transatlantik ittifakta meydana gelen sorunlar beraberinde NATO'nun etkisinin azaldığı fikrinin oluşması ile AB, kendi güvenliği ve savunmasını oluşturacak NATO'ya alternatif oluşturma çabalarına girmiştir.

2.2. Avrupa Birliği'nin Kendi Ordusunu Oluşturma Çabaları

Transatlantik ittifak Soğuk Savaş yıllarına kadar NATO şemsiyesi altında korunmuş, Soğuk Savaşın sona ermesi ile NATO'nu işlevini tamamladığı fikrinin oluşmasından itibaren, Avrupa Birliği, 1990'lı yıllardan itibaren Avrupa'nın güvenliği, ortak güvenlik ve savunma politikaları üretmeye başlamıştır. Bu yönde ilk çalışma olarak 1992 yılında AB üyeleri tarafından imzalanan *Maastricht Antlaşması* ile ortak güvenlik ve savunma politikaları oluşturulmaya başlanmıştır (Özdemir, 2019). Bu yönde, AB üyeleri tarafından 1999 yılında Helsinki zirvesinde, *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası* kabul edilmiştir. Avrupa güvenliğinde gelişme sürecinde, 2007 yılında *Lizbon Anlaşması* ile çeşitli evrelerden geçen *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası* farklı bir boyut kazanmıştır. *Lizbon Anlaşması* ile günümüzde PESCO olarak bilinen yapının temelleri atılmıştır (Özen, 2018). *Lizbon Anlaşması*'nın 42(6) ve 46. Maddeleri hükümlerine göre PESCO'nun hukuki altyapısı oluşturulmuştur. Bu maddeler çerçevesinde isteyen üyelerin, herhangi bir engelleme ile karşılaşmadan askeri güçlerini birleştirerek savunma ve askeri alanda iş birliğine gidebilmeleri ve bu alanda yapılanma oluşturabilmeleri sağlanmıştır (Kocamaz, 2020).

ABD Başkanı Trump'ın NATO ve AB için söylediği olumsuz ifadeler ve sonrasında ortaya çıkan gelişmeler Avrupalı müttefikleri tedirgin etmiştir. Avrupalı müttefiklerin bu tedirginlikleri savunma ve güvenlik konularında NATO'dan ayrı bir politika üretmeleri için yeni oluşumlar ortaya koymaları hızlanmıştır. Bu bağlamda ilk somut gelişme olarak 11 Aralık 2017 tarihinde yirmi üç AB üyesi ülkenin Dışişleri Bakanları ve Savunma Bakanları bir araya gelerek Avrupa güvenliğini ve askeri konuları ele almışlardır. AB'nin güvenliği ve savunması için yapılan bu toplantıda yeni bir askeri yapılanma temellerini oluşturan antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşma PESCO (Permanant Structured Cooperation) Antlaşması yani başka bir deyişle "Daimî Yapısal İş Birliği Savunma Antlaşması" adıyla Almanya ve Fransa'nın öncülüğünde ortaya çıkan bir savunma oluşumudur. PESCO Antlaşması'na sürükleyen sürecin hızlanması, güvenlik ve savunma konularına ağırlık verilmesi, ABD Başkanı Trump'ın söylemleri ve izlediği politikalar etkili olmuştur. PESCO'nun oluşumunu hızlandıran diğer bir önemli olay Aralık 2019'da İngiltere'nin Brexit sürecinde Avrupa Birliği'nden ayrılacak olmasıdır. *PESCO Antlaşması* ile AB üyeleri arasında daimî iş birliği ve savunma amaçlanmaktadır. *PESCO Antlaşması*'ni Portekiz, Malta, Danimarka, İrlanda ve Brexit sürecinde olan İngiltere kendi istekleri ile imzalamamışlardır. Almanya ve Fransa'nın öncülüğünde oluşan PESCO askeri ve savunma konularını ele alan AB'nin, Avrupa ordusu oluşturma girişiminin önemli ve somut bir parçası olarak görülmektedir.

PESCO'nun oluşumunda AB üyelerine bir maliyet oluşturacak, AB üye ülkelerinin Avrupa ordusu oluşumuna kaynak ayırmaları gerekecektir. Trump, her ortamda NATO müttefiklerinin yükümlülüklerini ve sorumluluklarını yerine getirmelerini, GSMH (Gayri Safi Milli Hasıla)'larının %2'lik kısmını savunma harcamaları için ayırmalarını dile getirmiştir. Bu bütçeyi karşılayamayan müttefiklerin PESCO'ya nasıl bir bütçe ayıracakları merak edilmiştir (Güney, 2018).

AB'nin Ortak Dışişleri ve Güvenlik politikası bünyesinde 2004 yılında kurulan *Avrupa Savunma Ajansı* (European Defence Agency) kısa adıyla (EDA) olan kurum, AB konseyi bünyesinde faaliyet göstermektedir. *Avrupa Savunma Ajansı*, AB üyesi devletlerin savunma sanayii yeteneklerinin ve savunma sanayii teknolojilerinin geliştirilmesi ve iş birliğini hedeflemektedir. Avrupa Savunma Ajansı'nın bütçesinin artırılarak daha aktif ve güçlü hale gelmesi hedeflenmiştir. Avrupa Savunma Ajansı bütçesi, tüm çabalara rağmen 2018 yılında, 2,1 milyar Avro düzeyine çıkarılmıştır. AR&GE çalışmalarının artırılması ve Savunma sanayii yatırımlarının artırılması hedeflenmiştir. Avrupa'da Savunma sanayii yatırımlarının 44,5 milyar Avro düzeyine çıkması sağlanmıştır (Kocamaz, 2020). Avrupa Savunma Ajansı bünyesinde oluşturulan projelere finansman desteği bulmak oldukça zor olmuş, üye devletlerin projelere finans sağlamaları konusunda daha çok çaba sarf etmeleri önemli hale gelmiştir. PESCO bünyesinde oluşturulan iş birliği projeleri kapsamında 17 adet proje konseyin vermiş olduğu kararla 2018 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Farklı üye ülkelerin iş birlikleri ile 2019 yılına gelindiğinde, savunma kabiliyetlerinin geliştirilmesine yönelik proje sayısı 47'ye yükselmiştir. Fakat AB üyeleri arasında her bütçe çalışmalarında olduğu gibi savunma bütçelerinde de uzun müzakereler ve tartışmalar çıkmaktadır. AB üyesi ülkelerin savunma harcamaları genel olarak sınırlı düzeyde kalmakta, çok az sayıda birlik üyesi ülke, bütçesinin %1'ini savunma harcamasına ayırmaktadır (Kocamaz, 2020).

PESCO'nun başarılı olması durumunda NATO-PESCO rekabeti Almanya ve Fransa arasında, AB içindeki rekabeti daha da artıracaktır. Fransa'nın öncülüğünde, Haziran 2018'de bir araya gelen dokuz AB üyesi tarafından iyi niyet mektubu imzalanmıştır. Bu girişimin amacı, kriz anlarında hızlı müdahale imkanına sahip olarak birlik dışında askeri bir birlik kurmayı, askeri bir varlık oluşturmayı hedeflemiştir. Bu oluşum *Avrupa Müdahale İnisiyatifi* (E12) olarak adlandırılan savunma ve güvenlik iş birliği projesidir. AB'nin savunma projesi olan PESCO'ya katılmayan, Brexit sürecindeki İngiltere, PESCO'ya dışarıdan destek vereceğini belirtmiş, fakat *Avrupa Müdahale İnisiyatifi* (E12) oluşumunun içerisinde yer almıştır. Bu durum, İngiliz askeri gücünün büyüklüğü dikkate alındığında, aynı zamanda NATO üyesi olan İngiltere'yi ABD ile Avrupa arasında kilit bir konuma getirmiştir (Güney, 2018).

AB, *Ortak Güvenlik ve Savunma Politikaları* kapsamında hem Avrupa güvenliği hem de Akdeniz'de varlık göstermek üzere iki tane başarısız operasyon oluşturmuştur. Bunlardan ilki 2015 yılında Libya'da iç savaş çıkması ile beraber oluşan yoğun göç dalgasını durdurmayı hedefledikleri *SOPHIA Operasyonu*dur. *SOPHIA Operasyonu* ile AB'nin Akdeniz'de var olması sağlanacak hem de Libya'dan İtalya'ya yönelen göçmenlerin durdurulması sağlanacaktır. Bu bağlamda, mültecilere karşı yapılan askeri operasyonlar durdurulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, belirli bir süre çalışmasını ve Akdeniz'de varlığını sürdüren AB Donanma varlığı, Avrupa değerlerine zarar verdiği gerekçesiyle, tepkiler üzerine 2018 yılında sessizce sonlandırılmıştır. AB'nin *Ortak Güvenlik ve Savunma* kapsamında Libya ve Akdeniz'de varlık gösterme için ikinci girişimi *IRINI Operasyonu*'dur. *IRINI Operasyonu*, *BM Güvenlik Konseyi*'nin 2292 sayılı kararı dayanak gösterilerek, AB tarafından görevlendirilen ve yetkilendirilen bir operasyondur. AB'nin 2018 yılından 2020 yılına kadar geldiği sürede *IRINI Operasyonu* yetkilendirmesine kadar Akdeniz'de sadece havadan denetleme görevi sürdürmüştür. *IRINI Operasyonu*yla, *BM Güvenlik Konseyi*nde alınan karar kapsamında, Libya'ya silah ambargosunun denetlenmesi ve Akdeniz'de kontrolün sağlanması hedeflenmiştir. *IRINI Operasyonu* kapsamında 23 Kasım 2020 günü Almanya donanmasına ait savaş gemisinin, Türkiye bayraklı bir ticari gemiyi

uluslararası sularda durdurarak arama yapması dikkat çekmiştir. Türk bayraklı ticari gemi Libya'nın Misrata Limanına, boya malzemeleri ve Libya halkına insani yardım malzemeleri götürmesi ve bu aramanın Türkiye'ye haber verilmeden yapılması AB ile Türkiye arasını oldukça germiştir. *IRINI Operasyonu* kapsamında yapılan aramada Türk gemisinde silah bulunamamış, *IRINI Operasyonu* başarısızlıkla sonuçlanmıştır. AB'nin Akdeniz'de donanma gücünün zayıflığı, Türkiye'ye göre alan kapatma yeteneklerinin kısıtlı olduğu görülmektedir (Güney, 2020). Türkiye, Akdeniz ve bölgede alan kapatma ve askeri varlığı sayesinde NATO'nun önemli bir üyesi ve AB ile iş birliği içinde olan önemli bir bölgesel aktördür.

AB'nin *Ortak Güvenlik ve Savunma Politikalarının* ana unsurlarından biri olması hedeflenerek PESCO için AB tarafından bütçesinin oluşturulması ve AB'nin kendini savunmasını sağlayacak kapasiteye ulaşmış olması gerekmektedir. Bu bağlamda kısa vadede PESCO'nun hayata geçirilmesi kolay değildir. NATO, Avrupa'nın savunma ve güvenliğinin sağlanmasında temel aktörlerden olmaya devam edecektir. Avrupa'nın NATO'dan bağımsız ortak güvenlik ve savunma projelerinin en büyük savunucusu Fransa Cumhurbaşkanı Macron, İngiltere'nin Brexit sürecinde AB'den ayrılmasından sonra, Avrupalıların güvenlik konularında inisiyatifini alarak, kendi güvenlik ve savunma sistemini oluşturması gerektiğini daha çok dile getirmeye başlamıştır.

2.3. Brexit

İngiltere her zaman istisna bir üyesi olarak AB'nde yer almıştır. AB'nin ortak para birimine ve ortak vize sistemi Schengen'e dahil olmamış, birçok konuda farklı görüşlere sahip olmuştur. İngilizler Avrupa'nın da bir parçası olduklarını dile getirmelerine rağmen farklı olduklarını düşünmektedirler. Avrupa'dan fazla göç gelmesini bahane ederek İngiltere'nin güvenliğinin tehlikeye gireceğini düşünmeleri, İngiltere'de AB'ye hayır diyenlerin AB'ye kuşkuyla bakmaları ile Avrupa'dan ayrılma fikri ortaya çıkmış ve referanduma gitme kararı alınmıştır. İngiltere'de Haziran 2016'da referandum yapılmış ve İngiliz halkının %52'si AB'nden çıkmak istediği yönünde oy kullanmıştır. İngiltere'nin AB'nden çıkma nedenleri arasında Avrupa'daki krizlere AB'nin çözüm üretememesi, İngiliz istismarcılığına katkı sağlamaması gösterilmiştir. İngiltere, AB'nde oluşabilecek krizlere karşı kendini korumak için Brexit sürecini başlatmıştır. İngiltere'nin Brexit sürecini başlatması, AB üye ülkelerinde tedirginlik oluşturmuş ve Avrupa'da AB dağılıyor havası oluşturmasına neden olmuştur. Bu durum Avrupalılar arasında kafa karışıklığına neden olmuştur. AB ile İngiltere Başbakanı Theresa May 2018'de masaya oturarak zorlu pazarlıklar sonucunda iyi bir antlaşmayla Brexit sürecini başlatmıştır. Fakat bu, antlaşmaya, partisinde ve ülkesinde kabul etmeyenlerin kuşkuyla bakmasına neden olmuştur. İngiltere başbakanı Theresa May *Brexit Antlaşmasını* üç defa Parlamento'ya sunmasına rağmen onay alamamıştır. Bunun akabinde, Theresa May partisinden gelen baskılar sonucunda istifa sürecine girmiştir. Boris Johnson, 23 Temmuz 2019'da Muhafazakâr Parti'nin lideri seçilmiştir. Başbakan Theresa May'in 24 Temmuz 2019'da istifası ardından, Boris Johnson başbakan seçilmiştir. Boris Johnson, kabinesini, Brexit yanlısı kişilerden oluşturmuştur. Brexit tamamlama sözü vermiş, yapılan yeni seçimlerle Muhafazakâr Parti, Parlamento'da çoğunluğu kazanmış ve Brexit oylamasını Parlamento'dan geçirmiştir. 31 Ocak 2020 tarihi itibarı ile İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılması gerçekleşmiştir (Güney, 2019).

İngiltere'nin Brexit sürecinde Avrupa Birliği'nden ayrılması, Avrupa'nın güvenliği ve savunmasında güçlü ülke İngiltere'nin olmaması AB'nin gücünün zayıflamasına neden olmuştur. İngiltere, NATO'nun en güçlü aktörlerinden, askeri varlığı ve güçlü donanması ile Avrupa güvenliği ve savunmasına önemli

katkıları bulunan bir ülkedir. İngiltere'nin AB'nden ayrılması askeri ve güvenlik alanında etkisi olduğu gibi ticari alanda da etkisini göstermiştir. İngiltere uluslararası ticarete önemli bir aktör ve Avrupa'nın finans merkezi konumunda olan güçlü bir aktördür. Bu durum Avrupa'nın ekonomik olarak zayıflamasına da neden olmuştur. İngiltere'nin Brexit sürecinde ayrılması AB'nin zayıfladığı ve dağılacığı fikirlerinin oluşmasına neden olmuştur. İngiltere'nin ayrılması ile AB içerisinde oluşan boşluk ve kafa karışıklığından dolayı Polonya ve Hırvatistan gibi bazı ülkeler büyük endişeler yaşamışlardır. Bu bağlamda Avrupa'nın güvenliği, istihbarat ve terörle mücadele konularında sorunlar yaşanacağı endişesine kapılmışlardır (Özdemir, 2019).

İngiltere'nin AB'nden ayrılması ile İrlanda ile arasında tekrar sınır sorunu oluşmasına neden olmuştur. İngiltere ve İrlanda'nın birlikte olduğu dönemde ortadan kalkan sınır sorunu ile Kuzey İrlanda ve İrlanda arasında geçmişten gelen anlaşmazlıkların tekrar oluşabileceği fikri ortaya çıkmış, kaygıyla karşılanmıştır. Kuzey İrlanda ve İrlanda arasında oluşabilecek sorunlardan, geçmişte büyük çatışmalara ve acılara neden olan ayrılıkçı IRA'nın yeniden ortaya çıkmasından da endişe edilmektedir. Bu durum karşısında AB'nin İrlanda'ya siyasi destek vereceği ve daha esnek bir sınır oluşturulacağı fikri ortaya çıkmıştır (Güney, 2019). Bu durum AB'nin üyesi İrlanda'nın sınır sorunu olduğu kadar AB'nin de sınır sorunu haline gelecek ve Avrupa güvenliğine zarar verecektir. Sonuç olarak AB en önemli ve güçlü üyelerinden olan İngiltere'yi kaybetmiştir. Brexit anlaşması ile sağlanan ticari kazanımlar ve güvenlik konularının nasıl bir süreçten geçeceği merakla beklenilmektedir. AB'nden ayrılan İngiltere, ABD ile daha yakın ve serbest hareket etme imkânı bulacaktır. ABD ile İngiltere yaklaşması ve İngiltere'nin ABD'den AB'ye göre ticari avantajlar elde etmiş olması, İngiltere'yi daha avantajlı konuma getirecektir. AB'nin bağımsız güvenlik ve savunma oluşturma çabaları, İngiltere'nin ayrılması ile daha zor bir süreç girmiştir.

SONUÇ

ABD Başkanı Donald Trump, “*Önce Amerika*” sloganıyla kazandığı seçimlerin ardından, görevde kaldığı dört yıl boyunca, iç siyaset ve dış politikada aldığı kararlar ile adından çokça söz ettiren, ülke ve dünya gündeminden düşmeyen, kamuoyunu ve medyayı sürekli meşgul eden ilginç bir ABD Başkanı olarak tarihe geçmiştir.

Transatlantik dünyada da uzun yıllara dayanan müttefiklik ilişkileri Trump döneminde kırılmalara neden olmuştur. Trump'ın Amerikan geleneksel dış politikasından uzak tavırları, Amerikan dış politika ve diplomasi geleneğine aykırı bir şekilde politika yürütmesi, diplomasi ve müzakere alışkanlığı olan Avrupalı müttefiklerle sorunların derinleşmesine neden olmuştur. Trump'ın Avrupa'nın güçlü aktörleri ile ikili ilişkiler sürdürmesi Avrupa'da bölünmelere neden olmuştur. Amerika'nın kendi oluşturduğu uluslararası kuruluşları tartışmaya açması, BM ve NATO gibi kurumların ABD'ye ekonomik maliyet getirdiğini dile getirmesi, uluslararası düzenin bozulması anlamına gelmektedir. Trump, bir iş adamı mantığı ile ülkeyi yönetme ve dünyaya yön verme çabası içinde olmuştur. Trump Amerikan çıkarları ve güçlenmesine odaklanmıştır. ABD, silah sanayiinin ve teknoloji üstünlüğünün sürdürülmesine, dünya ticaretinin sorunsuz devam etmesine odaklanmıştır.

Trump'ın 2017 *Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesi*'nin en önemli konuları arasında; ekonomik ilişkiler, serbest ticaret, küresel ekonomik rekabet yer almaktadır. ABD tarihinde ilk defa *Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesi*'nde ekonomik güvenlik, ulusal güvenlik meselesi olarak nitelendirilmiştir. Bu bağlamda Çin'in Amerika ekonomisini tehdit eder bir boyuta geldiği ve acilen durdurulması gerektiği dile getirilmiştir. Çin'de bulunan Amerikan teknoloji şirketlerinin üretim merkezlerini Amerika'ya

taşımasını sağlamıştır. Böylece Amerika'nın ekonomisini, Amerikan iş gücünü ve şirketlerini güçlendirmiştir.

Trump, Çin tehdidine odaklanmış, Avrupalı müttefiklerin Rusya'dan kaynaklanan tehdit ve güvenlik sorunlarını görmezden gelmiş, Rusya tehdidini önemsememiştir. Ayrıca Orta Doğu'da, Suriye ve Libya'da uygulanan tutarsız politikaları, bölgenin istikrarının bozulmasına neden olmuştur. AB ve NATO 'nun da Orta Doğu'da ve Doğu Akdeniz'de varlık gösterememesi nedeniyle bölgede oluşan boşluk Rusya, Çin ve bölgesel aktörler ile doldurulmuştur. 2015 yılında Suriye'nin daveti ile bölgeye gelen Rusya, bölgede oldukça güçlenmiştir. Rusya'nın Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'da güçlendiğini ve diğer büyük aktörlerin de bölgede varlık göstermesi üzerine bölgeye hızlı dönüş yapan ABD, Doğu Akdeniz'de yeni bir *Soğuk Savaşa* başlamıştır.

ABD ile Transatlantik ittifakta yaşanan sorunlar neticesinde, AB üyesi devletler, Avrupa güvenliği için *Ortak Güvenlik ve Savunma Politikaları* geliştirilmesine önem vermişlerdir. Bu yönde yapılan girişimler arasında, AB'nin Ortak Dışişleri ve Güvenlik politikası bünyesinde kurulan "*Avrupa Savunma Ajansı*" (European Defence Agency) kısa adıyla (EDA) olan kurum aktif hale getirilmiştir. Ayrıca, PESCO (Permanant Structured Cooperation) Antlaşması "*Daimi Yapısal İş birliği Savunma Antlaşması*", AB üyeleri arasında iş birliğini öngören anlaşma hayata geçirilmiştir. AB bünyesinde Avrupa ordusunu oluşturma çabaları ve savunma konularında iş birlikleri olsa da Transatlantik ittifakın güvenliğinin sağlanmasında NATO'nun önemi büyüktür. NATO'nun Avrupa güvenliğine katkısı oldukça fazladır. Trump yönetiminin sona ermesinin ardından Biden yönetiminin göreve gelmesi ile, NATO'nun yaşatılması gerekliliği, bütün ittifak üyeleri tarafından dile getirilmektedir.

ABD Başkanı Trump, İngiltere'nin Brexit sürecine destek vermiş, ticari ayrıcalıklar ile İngiltere'yi kendine bağlamayı başarmıştır. İngiltere, askeri, güvenlik ve uluslararası ticarete önemli bir rolü olan ve Avrupa'nın finans merkezi konumunda güçlü bir aktördür. Bu durum Avrupa'nın ekonomik ve AB'nin askeri olarak zayıflamasına neden olmuştur. İngiltere'nin Brexit sürecinde ayrılması AB'nin zayıfladığı ve dağılacağı fikirlerinin oluşmasına neden olmuştur.

Trump'ın görev süresinin son günlerinde, seçim sonuçlarını bahane ederek gerçekleşen Kongre baskını, Amerikan halkının da ne kadar kutuplaştırıldığını gözler önüne sermiştir. Trump'ın dış politikada uyguladığı kutuplaştırıcı politikaları iç siyasette de kendini göstermiştir. Amerikan halkını da patlamaya hazır bir bomba haline getirmiştir. ABD Kongre baskını ile Trump'ın dünya için tehlike olduğu kadar Amerika için de ne kadar tehlike olduğunu göstermiştir. ABD'de Trump ve destekçilerinin oluşturduğu demokrasi krizini ve liberal krizi düzeltmek, Biden'a kalan miras olarak görünmektedir.

ABD Başkanı Trump, Amerika ideallerini, Amerikan değerlerini, Amerika'nın dünyadaki imajını altüst etmiş olsa da görev süresinin sona ermesi ile bütün dünya rahatlamış, Transatlantik ittifaktaki kırılmanın geçici olduğu kanaatine varılmıştır. ABD Başkanı Joe Biden'ın göreve başlaması ile hızlı bir toparlanma sürecine girerek, Amerika'nın dış politikası toparlayıcı ve geleneksel diplomasinin çalıştırıldığı günlerine geri dönme eğilimi göstermiştir. Transatlantik ilişkilerinin eski rayına oturacağı beklentisi, Biden yönetiminin göreve başlaması ile önem kazanmıştır. NATO'nun son toplantısında Transatlantik ittifakın dünya genelinde çözüm üretici ve daha güçlü olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Baykan, D. (2021). ABD Başkanı Trump'ın görevdeki 4 yılında dış politikada sular durulmadı'', *Anadolu Ajansı Dünya, AA Dünya*, <https://www.aa.com.tr/tr/abd-baskanlik-secimleri-2020/abd-baskani-trumpin-gorevdeki-4-yilinda-dis-politikada-sular-durulmadi/2113583>, 18.01.2021.
- Dinç, C. & Karataş, B. (2018). "Amerikan Karşıtlığında Güncel Küresel Eğilimler ve Trump Etkisi", *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9 (16), 1992-2032, Doi: 10.26466/opus.477471 https://dergipark.org.tr/en/pub/opus/issue/39179/477471?fbclid=IwAR1ko5JfvGF4faD-J4myecHOPuKyQ_4w-tNG455d8eEShiFWQhroGR9OO2g.
- Dinç, C.& Esentürk, N. (2018), "Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki İlişkide Dönüşümler (2001-2017)", *Gazi Akademik Bakış*, 11 (22): 41-76, DOI: 10.19060/gav.437764 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gav/issue/37887/437764>.
- Güney, N.A. (2018), Trump NATO'da: Müttefikleri köşeye sıkıştır, Türkiye'ye mesaj ver, Kraliçe'yi solla! *Star Açık Görüş*, <https://m.star.com.tr/acik-gorus/trump-natoda-muttefikleri-koseye-sikistir-turkiyeye-mesaj-ver-kraliceyi-solla-haber-1366700/22.07.2018>.
- Güney, N.A. (2018), ABD'nin Yeni Sopa ve Havuçlarının Bir Anlamı Var mı? *Star Açık Görüş*, <https://m.star.com.tr/acik-gorus/abdnin-yeni-sopa-ve-havucularinin-bir-anlami-var-mi-haber-1374079/12.08.2018>.
- Güney, N.A. (2019), İngiltere Brexit Düğümünü Çözebilir mi? *Kriter Dergisi*, 3(31) <https://kriterdergi.com/yazar/nursin-a-guney/ingiltere-brexit-dugumunu-cozebilir-mi>
- Güney, N.A. (2019), İngiltere ve AB'nin Brexit Çıkmazı, *Kriter Dergisi*, 3 (34): <https://kriterdergi.com/yazar/nursin-a-guney/ingiltere-ve-abnin-brexit-cikmazi>
- Güney, N.A. (2019). "New Balance of Power in the Eastern Mediterranean and Turkey", *Stratejik Araştırmalar Merkezi, SAM Papers No 17: June 2019* <http://sam.gov.tr/pdf/sam-papers/SAM-Papers-No.-17.pdf>
- Güney, N.A. (2019). "NATO'nun "Beyin Ölümü" Fransa'nın Kuruntusu mu?", *Kriter Dergisi*, 4(41), <https://kriterdergi.com/yazar/nursin-a-guney/natonun-beyin-olumu-fransanın-kuruntusu-mu>.
- Güney, N. A. (2020). Trump'ın mirası Trumpizm'in Ötesinde Ne Var? *Star Açık Görüş*, <https://m.star.com.tr/acik-gorus/trumpin-mirasi-trumpizmin-otesinde-ne-var-haber-1585859/>, 08.11.2020.
- Güney, N. A. (2020). Adı Güzel, Gidişatı Kötü Bir Masal: IRINI Operasyonu, *Star Açık Görüş*, 29.11.2020, <https://m.star.com.tr/acik-gorus/adi-guzel-gidisati-kotu-bir-masal-irini-operasyonu-haber-1590736/29.11.2020>.
- Güney, N. A. ve Korkmaz, V. (2021). "A New Alliance Axis in the Eastern Mediterranean Cold War: What the Abraham Accords Mean for Mediterranean Geopolitics and Turkey", *Insight Turkey*, 3 (1): 61-76. <https://www.insightturkey.com/file/1330/a-new-alliance-axis-in-the-eastern-mediterranean-cold-war-what-the-abraham-accords-mean-for-mediterranean-geopolitics-and-turkey>.
- Kardaş, T. (2018). "Trump dönemi ABD dış politikasını anlamak", *Anadolu Ajansı Analiz, AA Analiz* <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/trump-donemi-abd-dis-politikasini-anlamak/1110249>, 06.04.2018.
- Kocamaz, S. (2020), Donald Trump Döneminde Avrupa Birliği-ABD İlişkileri: Liberal Dünya Düzeni, Krizler ve Ayrışan Politikalar, *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 28 (2): 221-253, Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruad/issue/60380/882716>.
- Korkmaz, V. (2021). Trumpizm'in Sonu ya da Amerika Muz Cumhuriyeti, *YeniŞafak/ Dünya/Amerika*, <https://www.yenisafak.com/dunyatrumpizmin-sonu-ya-da-amerika-muz-cumhuriyeti-3594566>, 15.01.2021.
- Korkmaz, V. (2021). Waiting for the Biden Administration: Can We Expect a change in Eu-Russia Relations? *SETA Analysis*, 7(2), <https://www.seta.org/en/analysis-waiting-for-the-biden-administration-can-we-expect-a-change-in-eu-russia-relations/>, 31.03.2021.
- Madak, Ö. & Gençalp, E. (2020). 2011 Libya Krizi ve Avrupa Birliği'nin Askeri Müdahale Girişimi, *Journal of*

- Yaşar University, *Special Issue on 3rd International EUREFE Congress*, 1-20, Doı: 10.19168/jyasar.658511 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jyasar/issue/52606/658511>.
- Oğuzlu, T. (2019). NATO ve Yeni Dünya Düzeni, *Güvenlik Yazıları Serisi*, No.20, Ekim 2019. https://trguvenlikportali.com/wpcontent/uploads/2019/11/NATOveYeniDunyaDuzeni_TarikOguzlu_v.1.pdf.
- Oğuz, G. (2019) Amerikan Dış Politikasında Trump Dönemi ve Amerikan İstisnacılığı Anlatısının Sonu, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Ek Sayı*, Aralık 2019 Ss, 109-123. http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/170690273_06-Mak-109-123.pdf.
- Oğuzlu, T. (2019), “NATO–Rusya İlişkileri”, *Güvenlik Yazıları Serisi*, No.27, Ekim 2019, <https://trguvenlikportali.com/arastirma-2/guvenlik-yazilari/>
- Ovalı, A.Ş. (2020), Türkiye-ABD İlişkilerinde Twitter Diplomasisi, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 17 (65): 23-45, Doı: 10.33458/uidergisi.672450 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uidergisi/issue/52958/672450>
- Özdemir, Ç. (2019), Trump ve Avrupa Transatlantik Düzendeki Kırılma, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 18 (1): 197-227, Doı: 10.32450/aacd.601923, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aacd/issue/47644/601923>.
- Özalp, M. (2018). Dünya Enerji Rekabetinde Oyun Değiştirici Olarak Kaya Gazının Rolü ve Türkiye’ye Olası Etkileri, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7 (4): 2926-2959, Doı: 10.15869/itobiad.480839 <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/39481/480839>
- Özen, E. (2018). Transatlantik İlişkilerde Trump’ın Rolü ve Avrupa Güvenliği, *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 2 (2):129-159, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bader/issue/41740/504049>.
- Sevim, C. (2014). Kaya (Şeyl) Gazinin Uluslararası Enerji Politikalarına Etkileri, *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5(1):49, 64, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/69503>.
- Sokullu, E. C. (2019). Transatlantik İlişkiler, *Güvenlik Yazıları Serisi*, No.11, https://trguvenlikportali.com/wpcontent/uploads/2019/10/TransatlantikIliskiler_EbruCananSokullu_v.1.pdf.
- Trump, D. J. (2017). United States, The National Security Strategy of the United States of America, *White House*, December 2017, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.
- Yalçın, H. B. & İlhan, B. (2020). Tek Kutuplu Sistemde Süper Güç Davranışı: Soğuk Savaş Sonrası Amerikan Dış Politikası ve Trump Dönemi, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (2): 545-560, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ogusbd/issue/58568/846356>.
- Yiğittepe, L. (2017). NATO’nun Güvenlik Algılaması ve Türkiye Tartışmaları, *International Journal of Academic Value Studies*, 3 (9):344-359, https://d1wqtxtslxzle7.cloudfront.net/54648638/NATO_LEVENT_YIGITTEPE_344-359.pdf.

